

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝVOJ DOKLADŮ V ČR SE ZAMĚŘENÍM NA
OBČANSKÝ PRŮKAZ, CESTOVNÍ PRŮKAZ A
ŘIDIČSKÝ PRŮKAZ**

Autor práce: Marie Mejstříková, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Marie Mejstříková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Píbram

Název bakalářské práce: Vývoj dokladů v ČR se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz

Název bakalářské práce v anglickém jazyce:

Development of Documents in the Czech Republic Concentrating on Identity Card, Passport and Driving Licence

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. František Šnitr

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2022

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat vývoj dokladů v ČR od 20. století, se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz až po současnou podobu. Vedlejším cílem je zhodnotit obecnou mírou zneužití dokladů jako takových, v rámci let 2019 – 2021.

Student: Marie Mejstříková, DiS.	26.4.2022 datum	<i>Marie Mejstříková</i> podpis
Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr	30.4.2022 datum	<i>Mgr. František Šnitr</i> podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	31.5.2022 datum	<i>R. Svatoš</i> podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	1.6.2022 datum	<i>M. Sapík</i> podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10.6.2022 datum	<i>J. Dušek</i> podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františku Šnitrovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MEJSTRÍKOVÁ, M. *Vývoj dokladů v ČR se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 68 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Šnitr.

Klíčová slova: doklad, identifikace, občanský průkaz, cestovní průkaz, řidičský průkaz, veřejná listina, ochranný prvek

Bakalářská práce analyzuje jednotlivá fakta, dokumenty a informace o dokladech, které slouží jako identifikace občana a znázorňuje základní údaje o dané osobě jako např.: datum, či místo narození apod. Doklad, jako takový, je svou podstatou jakousi evidencí každého občana po celý jeho život.

Cílem práce je analyzovat vývoj dokladů v ČR od 20. století, se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz, až po současnou podobu. Vedlejším cílem je zhodnotit obecnou míru zneužití dokladů, jako takových, v rámci let 2019–2021.

ABSTRACT

MEJSTŘÍKOVÁ, M. *Development of Documents in the Czech Republic Concentrating on Identity Card, Passport and Driving licence: Bachelor Thesis.* České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2023. 68 p. Supervisor: Mgr. František Šnitr.

Key words: document, identification, identity card, passport, driving licence, public document, security element

This bachelor thesis analyses individual facts, documents and information about documents that serves as an identification of the citizen and represent the basic data of the person such as: date or place of birth, etc. The document as such is, by its essence a kind of record of every citizen throughout his life.

The aim of the thesis is to analyze the development of documents in the Czech Republic since the 20th century, focusing on identity card, passport and driving licence, up to current form. The side objective is to evaluate the general degree of abuse of documents as such within the years 2019 – 2021.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Historie používání dokladů	11
2.1 Občanský průkaz	11
2.1.1 Občanský průkaz od roku 1918 do roku 1939	12
2.1.2 Občanský průkaz od roku 1939 do roku 1960	13
2.1.3 Občanský průkaz od roku 1960 do roku 1989	15
2.1.4 Změny v občanských průkazech po sametové revoluci.....	16
2.1.5 Změny v občanských průkazech po vstupu do Evropské unie	17
3 Cestovní průkaz.....	20
3.1 Cestovní doklad od roku 1918 do roku 1945	20
3.2 Cestovní doklad od roku 1945 do roku 1980	21
3.3 Změny v cestovních dokladech po sametové revoluci	22
3.4 Změny v cestovních dokladech po vstupu do Evropské unie.....	23
4 Řidičský průkaz.....	24
4.1 Historické počátky řidičských průkazů	24
4.2 Řidičský průkaz od roku 1905 do roku 1908	25
4.3 Pařížská úmluva v roce 1909 a 1926.....	25
4.4 Řidičský průkaz od roku 1932 do roku 1936	26
4.5 Řidičský průkaz od roku 1939 do roku 1945	27
4.6 Změny v řidičských průkazech od roku 1945	27
4.7 Změny v řidičských průkazech po sametové revoluci	28
4.8 Změny v řidičských průkazech od roku 2000	28
4.9 Skupiny vozidel.....	29
5 Ochranné prvky proti zneužití.....	31
5.1 U občanských průkazů	31
5.2 U cestovních dokladů	32

5.3	U řidičských průkazů.....	33
6	Současné využívání dokladů.....	34
6.1	Informační systém veřejné správy.....	34
6.2	Činnost Evropská unie.....	35
6.3	Digitalizace dokladů.....	36
6.4	Ochrana dat.....	38
6.4.1	U občanského průkazu	38
6.4.2	U cestovního dokladu	39
6.4.3	U řidičského průkazu	41
7	Trestné činy padělání a pozměňování veřejné listiny	43
7.1	Pojem veřejné listiny	43
7.2	Zneužití a padělání dokladů	44
7.3	Skupiny organizovaného zločinu	45
7.4	Spáchání trestných činů (§ 348) od roku 2019 do roku 2021 dle statistik	45
7.5	Příklady z praxe.....	47
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů	51
	Seznam zkratk	59
	Přílohy.....	61

Úvod

Doklad je identifikací občana, který uvádí základní údaje o dané osobě jako např.: datum, či místo narození, jeho jméno a příjmení, trvalé bydliště, národnost, povolání apod. Většina dokladů má své identifikační číslo a platnost. Jako takový, je svou podstatou jakousi evidencí každého občana po celý jeho život, počínající narozením a končící smrtí.

Problematika identifikace se řeší už od nepaměti. V dřívějších dobách doklady neexistovaly, protože se žilo v malých skupinkách, které se znaly osobně mezi sebou. Později se ukazuje i příjmení, které mělo „z počátku pouze popisný charakter u osob, vlastníci pozemky a teprve od 13. stol. se začalo dědit z rodiče na potomka, především po meči“¹. První zákonná zmínka je z roku 1465 vydaná anglickým králem Edwardem IV., jehož základy lze nalézt až u Normanů. Základním faktorem se stalo nařízení Henryho VIII. V roce 1538, kdy fary (farní úřady) měly za povinnost registrovat narození, sňatky a úmrtí. V roce 1837 byl z křesťanského transformován v civilní.

Postupem času vznikly první doklady, které obsahovaly pouze popis osoby a až později i fotografie, jejichž podoba se odrážela od vývoje fotografické technologie. Později se doklady začaly vyvíjet spolu s informačními technologiemi, které jim daly současnou podobu.

V této bakalářské práci bude popsán vývoj dokladů, od 20. stol. se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz až po současnou podobu. Také ochrana dat, která se týká především současné doby vzhledem k stále se rozvíjející digitalizaci a častějším hackerským útokům, či krádežím identity v návaznosti na obecnou míru zneužití dokladů, jako takových, v úseku let 2019–2021.

• ¹ RAK, R., VAŠEK, M., ZDENĚK, Ř. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada Publishing, a.s., Profesionál, 2008, s. 48

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Doklad je identifikace občana, který uvádí základní údaje o dané osobě, jako např. datum, či místo narození, jeho jméno a příjmení, trvalé bydliště, národnost, povolání apod. Většina dokladů má své identifikační číslo a platnost. Jako takový, je svou podstatou jakousi evidencí každého občana po celý jeho život

Cílem této práce je analyzovat vývoj dokladů v ČR od 20. století, se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz, až po současnou podobu. Vedlejším cílem je zhodnotit obecnou míru zneužití dokladů, jako takových, v rámci let 2019 – 2021.

Práce se skládá ze sedmi kapitol, které obsahují analýzu jednotlivých faktů, dokumentů a informací. První kapitola se zabývá určením cíle a metodikou následujících kapitol. Druhá až čtvrtá kapitola se bude zabývat stručným vývojem používání občanského průkazu, cestovního průkazu a řidičského průkazu od 20. stol., spolu s jejich historickou návazností. Pátá kapitola se bude zabývat jejich ochrannými prvky proti zneužití. Šestá kapitola se bude věnovat současnosti, tedy 21. stol., kde bude začleněna ochrana dat a digitalizace. Tyto kapitoly budou využívat deskripce pro lepší srozumitelnost a utřídění jednotlivých informací. V sedmé kapitole bude, za použití obecně teoretické metody komparace, obecná míra zneužití dokladů, jako takových, v rámci let 2019–2021, spolu s porovnáním mezi nimi.

Vzhledem k danému tématu, které není přímo zakotveno v literatuře, se při tvorbě této bakalářské práce projevil zejména její nedostatek.

2 Historie používání dokladů

Doklad je písemný, nebo identifikační dokument, který prokazuje existenci určitého práva, či oprávnění a vždy má podobu veřejné listiny. Obecně se každá osoba mohla ústně prohlašovat za kohokoliv, a aby se tomu zabránilo byly vydávány nejrůznější doklady, které potvrzovaly, či prokazovaly jeho identitu. Základním dokladem je rodný list (viz příloha I.), podle kterého jsou pak vydávány osobní doklady, jako například: občanský průkaz, cestovní pas, řidičský průkaz, oddací list, vízum apod.

Identifikační doklad na sobě nese jen základní údaje o dané osobě, které se mění během času, ale i identifikační čísla a kódy, v současnosti i kontaktní elektronický čip, bezpečnostní osobní kód atd.

2.1 Občanský průkaz

Je to osobní, identifikační doklad, či průkaz totožnosti a rovněž je veřejnou listinou, kterou občan prokazuje svou totožnost. Obsahuje též údaje o bydlišti, rodném čísle, fotografii, kdo doklad vydal a jeho platnost. V současnosti je také prostředkem umožňujícím uložení, nebo užití dat, potřebných pro elektronickou identifikaci a autentizaci držitele občanského průkazu, nebo pro jiné elektronické úkony.² Prokazování totožnosti neznamena automaticky předložit občanský průkaz, nebo cestovní doklad.³ Prokazovat totožnost lze nejrůznějšími způsoby. Jedním z nich je například výpověď svědka.⁴ Nejčastěji se prokazuje předložením veřejné listiny, občanského průkazu, nebo cestovní pasu, méně pak řidičským průkazem atd. Jejich obsah se postupem času měnil až do dnešní podoby a je chráněn § 348 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku před paděláním, nebo pozměňováním, spolu s řadou zavedených bezpečnostních prvků, jako je speciální barva, prvky viditelné v ultrafialovém světle a jiné.

Jeho vydání je administrativně správní úkon, pro který jsou zákonem vymezené podmínky, dle kterých občanovi vzniká nárok na jeho vydání. Povinnost mít občanský průkaz, dále jen OP, má občan, který dosáhl 15 let věku a má trvalý pobyt na území

² ČESKO. Zákon č. 269/2021 Sb., Občanských průkazech. In *Sbírka zákonů, České republiky*. 2021, částka 117, s. 2778. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb0177-2021.pdf>>. ISSN 1211-1244.

³ MATES, P. *Ochrana soukromí ve správním právu*. Praha: Linde, 2006. s. 96

⁴ JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. s.260

ČR⁵. Právo pak na něj mají osoby ml. 15 let, s omezenou svéprávností, nebo nemající trvalý pobyt v ČR.⁶ Povinnost prokazovat svou totožnost platí i u jiných subjektů, v rámci zákonem daných situací, jako například obecní policii, lesní strážci apod.⁷ Ve výjimečných případech lze podle zákona prokázat totožnost i soukromým subjektům, „kdy vztah je založen soukromoprávním úkonem (smlouva) a správně-právní předpis dává jedné ze smluvních stran, respektive jejímu zaměstnanci, oprávnění požadovat na druhé straně prokázání totožnosti, případně mu ukládá povinnost ji zjistit“⁸ jako jsou třeba revizoři, řidiči, průvodčí, sběrné dvory apod.

2.1.1 Občanský průkaz od roku 1918 do roku 1939

„Na konci října 1918 opustily potápějící se habsburskou říši všechny národy pod ni spadající a každý si narychlo ustanovil svůj vlastní národní stát“.⁹ Když pak císař Karel odešel do vyhnanství, bylo jasné, že s habsburskou monarchií je konec. Podle K. MALÉHO¹⁰ „Již při sledování preventivních opatření v českých zemích jsme mohli zaznamenat výrazné protirakouské nálady českého obyvatelstva, nedostatek loajality, nebo přímo velezrádné chování, které se nezrodilo až za 1. světové války, ale bylo výsledkem negativního vztahu Čechů k rakouské státnosti“. Téhož roku, 28. října, vznikl Československý stát, který dosáhl své samostatnosti odporem a revolucí proti Rakousko-Uhersku¹¹ a vyhlásil nezávislost. Následující měsíc, 13. listopadu, pak byla přijata Prozatímní ústava, jako zákon číslo 37/1918 Sb., která definovala pravomoce prezidenta republiky, stanovila, že rozsudky jsou vyhlášovány jménem státu (z moci výkonné a nařizovací) atd.¹²

V tomto období, byly dle nařízení vlády číslo 481/1919 Sb., ze dne 8. srpna 1919, zavedeny všeobecné občanské legitimace, které byly nepovinné. Občané měli právo na jeho vydání a sloužila jim jako průkaz totožnosti. Tato legitimace byla v podobě červené knížky, která obsahovala fotografii, vlastnoruční podpis, potřebná

^{5,6}ČESKO. Zákon č. 269/2021 Sb., Občanských průkazech. In *Sbírka zákonů, České republiky*. 2021, částka 117, s. 2778. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb0177-2021.pdf>>. ISSN 1211-1244.

⁷ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022-07-08]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 46. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

⁸ MATES, P. *Ochrana soukromí ve správním právu*. Praha: Linde. 2006. s. 100

⁹ TAYLOR, A. J. P. *Poslední století Habsburské monarchie*. Brno: Barrister & Principal, 1998. s. 339.

¹⁰ MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2. vyd. Praha: Linde, 1999. s. 264

¹¹ PACNER, K. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: BRÁNA, 2012. s. 49

¹² Poslanecká sněmovna ČR. Zákon č. 37/1918 Sb., o prozatímní ústavě 1918. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z WWW: <https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1918.html>

úřední data o osobě (povolání, stav, adresa atd.), otisk palce, spolu s označením a razítkem úřadu.¹³ Nacházel se v ní i popis osoby, kde se uváděla postava, barva vlasů a očí, vousy, zvláštní znamení apod.

2.1.2 Občanský průkaz od roku 1939 do roku 1960

Povinné OP se zavedly počátkem 2. světové války (1939–1945), které se inspirovaly německými takzvanými kenkartami. Tato povinnost vznikla nařízením vlády (Říšský zákoník I S. 1739), které ukládalo občanovi Říše (Němci, Protektorát Čechy a Morava), který je starší 15 let, ji mít a na úřední výzvu ji předložit i s fotografií.¹⁴ Protektorát byl konstruován jako „autonomní, tedy omezeně svézákonný a samostatný útvar, který je součástí „Velkoněmecké říše“.“¹⁵ Obsahově se kenkarta od občanské legitimace příliš neodlišovala. Místo pravého palce měla otisk levého a pravého ukazováčku, číslo a datum platnosti. Nedlouho po okupaci Československa, dále jen ČSR, Němci, roku 1939, vypukla válka v Evropě, od kdy byl v OP otisk pravého palce.

Po válce zákon číslo 198/1948 Sb., o občanských průkazech, nahradilo předchozí nařízení vlády číslo 481/1919 Sb. Dle tohoto zákona šlo o „veřejnou listinu, kterou se všeobecně osvědčuje totožnost osoby, o které průkaz svědčí, popř. i jiné významné skutečnosti, týkající se této osoby“.¹⁶

Údaje jsou zde zapisovány do dvou oddílů. V oddílu I. lze nalézt všechny podstatné skutečnosti¹⁷, které jsou potřeba ke zjištění totožnosti – osobní údaje o osobě, které byla vydána, kdo a kdy doklad vydal, číslo jednacích, platnost, fotografie, podpis, popis osoby, otisk palce, akademický titul apod. Oddíl II obsahoval různá podstatná osvědčení osobního stavu, dětí, manžela apod. Tento oddíl se dělí do několika částí od A do K např. osvědčení o datech narození majitele průkazu vč. rodičů, matriky, manžela(ky), dětí ml. 15 let, uzavření sňatku, branný poměr majitele průkazu, RH faktor, záznam o oprávnění k řízení motorových vozidel a k nošení zbraní, či o propůjčení vyznamenání a pracovní průkaz (viz příloha II.). Zvláštností tohoto

¹³ Nařízení vlády Československé republiky č. 481/1919 Sb. Ze dne 8. srpna 1919, kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace. In: *ASPI*. Wolters Kluwer ČR. [cit. 2022–06–28]

¹⁴ UHLÍŘ, A. *Počátky povinných občanských průkazů v českých zemích*. [online]. Britské listy, 22.6.2010 [cit. 2022–07–13]. Dostupné z WWW: <<https://legacy.blisty.cz/art/53204.html>>

¹⁵ MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2. vyd. Praha: Linde, 1999. s. 375

^{16,17} ČESKO. Zákon č. 198/1948 Sb., Občanských průkazech. In *Sbírka zákonů, České republiky*. 1948, částka 70, s. 1357. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb70-48.pdf>>.

průkazu je číslo dokladu, které dnes známe jako rodné číslo,¹⁸ které je jedinečné pro každou osobu a původně vzniklo jako číslo pracovního průkazu roku 1946.¹⁹

Dne 9. května roku 1948 byla v ČSR přijata ústava, pod zákonem číslo 150/1948 Sb., která nahradila Ústavní listinu ČSR z roku 1920 (číslo 121/1920 Sb.), jako reakce na takzvaný vítězný únor. Toto pojmenování je označení pro komunistický státní převrat v ČSR, který proběhl ve dnech 17. – 25. února 1948.

Od roku 1949 byla zavedena povinnost občanů ČSR mít OP, vyhláškou číslo 736/1949 Ú.I.I.²⁰, která ukládala povinnost se tímto dokladem prokazovat.²¹ V roce 1953 byla vládním nařízením číslo 61/1953 Sb. zavedena povinnost mít občanský průkaz pro každou osobu s trvalým bydlištěm v ČSR, starší 15 let a stále ho nosit při sobě, prokazovat se jím oprávněným osobám. Podle tohoto nařízení „zápisy v občanském průkazu nahrazují osvědčení o státním občanství, rodný (křestní) list, přihlášku k trvalému pobytu, nebo přechodnému pobytu, odhlášku z trvalého pobytu, oddací list, jakož i rodný list manžela a dětí mladších 15 let.“²²

Tyto průkazy zůstávaly v platnosti, dokud nebyly nahrazeny novými roku 1960. Původně však byla jejich platnost na 5 let, s možností prodloužení. Osobám starším 55 let se vydávaly bez omezení doby platnosti.²³ Oproti předcházejícím dokladům je obsahová stránka menšího rozsahu, neboť byly vynechány údaje např.: osvědčení nosit zbraň, oprávnění k řízení motorových vozidel atd., naopak přibýlo sociální postavení a vzdělání. „Číslo dokladu se od této verze již nevytvářelo jako číslo občana (rodné číslo), ale jako výrobní číslo průkazu (výrobní série průkazu tvořená dvěma písmeny a dvěma číslicemi a číslo průkazu tvořené šesti číslicemi).“²⁴

^{18,19}ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022–07–08]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 50. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

²⁰ Jedná se o zkratku – první díl úředního listu.

²¹ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022–07–08]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 16. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

²² ZÁKONY PRO LIDI. Nařízení vlády č. 61/1953 Sb., verze 1. Zákon o občanských průkazech. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 2001, částka 36/1953*. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-61>>

²³ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022–07–08]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 17. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

²⁴ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022–07–08]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně,

V roce 1957 je zaveden nový zákon číslo 75/1957 Sb., kde v § 1 „Občanský průkaz je veřejná listina, kterou občan Československé republiky (dále jen "občan") prokazuje svou totožnost, československé státní občanství, místo pobytu a jiné významné právní a evidenční skutečnosti, zapsané v občanském průkazu“.²⁵ U této verze byla platnost podle věku majitele, od 15–20 let na dobu 5 let, 10 let od 20–50 a nad omezení neměla.²⁶ Nový design dokladu se objevil až v roce 1960 a měl desky z PVC. Z obsahového hlediska se vrátila jména a příjmení rodičů.

2.1.3 Občanský průkaz od roku 1960 do roku 1989

Ústava z 9. května 1948 byla nahrazena v roce 1960 za Ústavu Československé socialistické republiky, dále jen ČSSR, (někdy také Socialistická ústava).²⁷ Měnila název státu na ČSSR, nový státní znak, rozdělení krajů a okresů atd. Tato ústava „potvrdila přítomnost totalitní moci v rámci republiky“,²⁸ zároveň vytvořila vizi dalšího budování a zaváděla vedoucí úlohu KSČ.

V roce 1975 vešla v platnost její nová podoba, která na rozdíl od předešlé má uvedeno rodné číslo majitele a popř. i dětí. Poslední změna před vypuknutím sametové revoluce, nastala v roce 1985 a týkala se vzhledu knihy OP, kdy se z 89x128 mm zmenšila na 78x108 mm, pozměnilo se i pořadí prvků např. poučení se přesunulo z konce na začátek apod. I nadále však vycházel ze zákona číslo 75/1957 Sb. Jako zajímavost můžeme uvést, že se v něm uvádělo potvrzení o zaměstnání a studiu. Téhož roku vešla ve známost Charta 77, která představovala první opoziční platformu v ČSSR.²⁹

Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 50. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

²⁵ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 75/1957 Sb., verze 1. Zákon o občanských průkazech. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 2001, částka 35/1957*. Občanský průkaz § 1. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1957-75/zneni-19580301#p14-1>>

²⁶ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 75/1957 Sb., verze 1. Zákon o občanských průkazech. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 2001, částka 35/1957*. Doba platnosti občanského průkazu § 5. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1957-75/zneni-19580301#p14-1>>

²⁷ PAVLÍČEK, V. *Ústavní právo a státověda II. díl, Ústavní právo České republiky, část 1,2*. Praha: Linde, 2008. s. 213

²⁸ NĚMEC, V. *60. léta v Československu, Pražské jaro 1968*. In *dejepis.com* [online]. © 1997–2022 [cit. 2022–07–13]. Dostupné z WWW:

<<https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>>

²⁹ EMMERT, F. *Sametová revoluce kronika pádu komunismu 1989*. Brno: Computer Press, 2009. s. 14

2.1.4 Změny v občanských průkazech po sametové revoluci

Roku 1989 proběhla sametová revoluce, která byla obdobím politických změn (17. listopad–29. prosinec). První náznaky bylo možné pozorovat už 5. listopadu a 21. listopadu národní německý deník Die Welt uvedl: „Vývoj v ČSSR, který se stále vyostřuje, by mohl být začátkem konce dnešního režimu. Pod dosud zdánlivě klidným povrchem je skryto národní a lidské ponížení, nevyrovnané politické účty a také nenávisť, o jejímž rozsahu nejsou na západě správné představy.“³⁰ Nutno podotknout, že nebylo zřejmé, zda do ČSSR pozvolné reformy iniciované komunisty dojdou,³¹ nebo „zda k obměně režimu dojde až v důsledku masových veřejných protestů a nátlaku nekomunistické části veřejnosti“.³² Sametová revoluce počala studentskou manifestací na pražském Albertově, následována brutálním zásahem jednotek sboru národní bezpečnosti, dále jen SNB a červených baretů na Národní třídě.³³ Po řadě několika událostí byl 29. 12. 1989 ze 4 kandidátů zvolen V. Havel, prezidentem. V roce 1992 byla přijata ústava ČR, či ústavní zákon (číslo 1/1993 Sb.), a 1. ledna 1993, po rozpadu společného státu ČSSR, 31. 12. 1992, se osamostatnila a vznikla samostatně jako stát.

Po revoluci v roce 1993 se občanský průkaz přeměnil v laminovanou kartu. Tato verze byla pozměněna již roku 1994, lišící se pořadím položek na zadní straně a provedení státního znaku. Roku 1996 se pak upravily některé bezpečnostní prvky, jako například zemské symboly Čech, Moravy a Slezska, zřetelné v druhém úhlu pohledu pod mikroskopem³⁴ apod. Tento laminovaný doklad obsahoval, oproti předešlým, pouze základní informace o jeho držiteli, jako např.: jméno, příjmení (i rodné), datum narození, fotografii, rodné číslo, platnost, kým a kdy vydán, číslo dokladu, adresa, rodinný stav atd. Další změna přišla se zákonem číslo 328/1999 Sb., o občanských průkazech³⁵, který roku 2000, nahradil zákon číslo 75/1957 Sb. Tímto zákonem přešla pravomoc vydávat OP a vést jejich evidenci od bezpečnostních složek policie na okresní úřady a poté dle zákona číslo 320/2002 Sb.³⁶ na obecní úřady

³⁰ *Svět a sametová revoluce*. Praha: ČTK – Mezinárodní redakce, 1990 s. 14

^{31,32} EMMERT, F. *Sametová revoluce kronika pádu komunismu 1989*. Brno: Computer Press, 2009. s. 30

³³ EMMERT, F. *Sametová revoluce kronika pádu komunismu 1989*. Brno: Computer Press, 2009. s. 35-36

³⁴ Vzory platných OP bez sců, OP vydávaný v letech 1948–1953. *Breclav.eu* [online] 2022 [cit. 2022–06–29]. Dostupné z WWW: < https://breclav.eu/file/20371_2_1/>

³⁵ ČESKO. Zákon č. 328/1999 Sb. O občanských průkazech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 107, s. 7450 – 7472. Dostupné z WWW:

<<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb107-99.pdf>>.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 320/2002 Sb., O občanských průkazech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 117, s. 6810 – 6904. Dostupné z WWW:

<<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb117-02.pdf>>. ISSN 1211-1244

s rozšířenou působností. Tento zákon byl doplněn vyhláškou číslo 177/2000 Sb., kterou se provádí zákon číslo 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, zákon číslo 328/1999 Sb., o občanských průkazech a zákon číslo 329/1999 Sb., o cestovních dokladech.

Tato nová laminovaná karta (74x105 mm) se objevila se strojově čitelnými údaji. Přední strana obsahovala vše, co obsahovala ta předešlá kromě podpisu držitele a nových bezpečnostních prvků. Zadní strana se skládala z trvalého pobytu, rodného příjmení, rodinného stavu, příp. zákazu pobytu, omezení, způsobilosti, kdo a kdy ho vydal. Také zde mohly být uvedeny údaje o manželovi(ce), dětech a tituly.

2.1.5 Změny v občanských průkazech po vstupu do Evropské unie

Roku 2004 ČR vstoupila do Evropské unie (nebo také jen EU), o kterou zažádala už roku 1996 a roku 2007 se stala i součástí Schengenu, čímž se zrušily kontroly na vnitřních hranicích. Po několika dalších změnách byl roku 2006 přijat zákon číslo 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, který upravil i zákon číslo 328/1999 Sb., o občanských průkazech. OP pak byla přidána možnost zápisu registrovaného partnerství. Po řadě novelizací a změn v zákonech byla vyhláška číslo 117/2000 Sb. nahrazena vyhláškou číslo 400/2011 Sb., zabývající se elektronickými OP. Následující rok (2012), pak přinesl další změny jako formát průkazů, zapisované údaje, získávání fotografií a jiné.

Jednou ze změn bylo, že je možné ho vydat osobám ml. 15 let a občanům, kteří nemají trvalý pobyt v ČR s tím, že pro ně povinnost ho mít neplatí. „Vydávání občanských průkazů „dětem“ souvisí s tím, že nově se děti do občanských průkazů ani cestovních pasů rodičů nezapisují. Při překročení hranic (i vnitřních hranic EU) je třeba prokazovat totožnost dětí dokladem, kterým může být cestovní pas nebo praktičtější občanský průkaz.“³⁷

Platnost je na dobu 10 let u dospělé osoby a u ml. 15 let jen 5 let. U této verze je možné vydat OP jen se strojově čitelnými údaji, nebo i s kontaktním elektronickým čipem, zcela výjimečně i bez. OP je ve formě kartičky, dle mezinárodního formátu ID1 (85,6 x 54 x 0,76 mm), nebo také velikost kreditní karty, které určuje norma ISO 3554. Tento formát se zavedl nejenom proto, že je praktičtější, ale také proto „aby bylo možné

³⁷ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022-07-14]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 23. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/> >

strojové čtení a umístění multifunkčního mikroprocesoru (čipu)³⁸. Čip a strojově čitelné údaje a 2D kód se nacházejí na zadní straně dokladu.

Veškeré zapisované údaje jsou stanoveny § 3 zákona číslo 328/1999 Sb., o občanských průkazech, včetně nepovinných údajů, jako titul atd. Jedním z dalších rozdílů, oproti předchozím variantám, je, že se již neuvádí rodné příjmení, informace o dětech, omezení způsobilosti apod.

Poté se, postupem času, vydávaly pouze s čipem, nebo varianta bez, ale v omezené době platnosti. Údaji na čipu je ze zákona číslo 328/1999 Sb., o občanských průkazech, zakázáno jakkoli manipulovat, zpracovávat či na něj něco neoprávněně nahrávat. Touto manipulací se osoba může rovněž dopustit i jiného zaviněného správního deliktu.³⁹ Zapisovat údaje do kontaktního čipu dovoluje zvláštní právní předpis, a to zákon číslo 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu. Jeho smyslem je zabezpečení dokumentu, jeho autenticita (od koho pochází) a jeho integrity (změnu od jeho podpisu je možné detekovat). Tedy v případě, že se použije „tzv. zaručený elektronický podpis, který je založen na asymetrické kryptografii, kde si každá osoba vytváří klíčový pár“⁴⁰ a soukromý si nechá. Soukromý klíč se ponechá v tajnosti a veřejný se dá osobám, které ho potřebují k ověřování podpisu dané osoby.⁴¹

Následně „v prosinci 2016 zveřejnila Komise evropského parlamentu akční plán, který se zabýval riziky vyplývajícími z padělaných průkazů totožnosti“⁴², s tím, že přislíbila pro rok 2017, že zanalyzuje politické možnosti a posílí jejich zabezpečení. Podle tohoto plánu jejich zabezpečení souvisí se spolehlivostí procesu registrace totožnosti a dokumentů, které jsou předkládány.

V červnu 2019 vyšlo nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2019/1157, o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo

³⁸ RAK, R., VAŠEK, M., ZDENĚK, Ř. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada Publishing, a.s., Profesionál, 2008. s. 75

³⁹ KINDL, M., KRAMÁŘ, K., RAJCHL, J., TELECKÝ, D. *Základy správního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 249

⁴⁰ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022-07-14]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 55. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/> >

⁴¹ MATYÁŠ, V., KRHOVJÁK, J. a kolektiv. *Autorizace elektronických transakcí a autorizace dat i uživatelů*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 11-12

^{42,43} Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2019/1157 ze dne 20. června 2019, o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pobytu. In: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z WWW: < <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1157&from=EN> >

volného pobytu⁴³, které nabylo platnosti 2. srpna 2021. Toto nařízení je důvodem pro vznik nové podoby dokladu, který standardizuje jeho vzhled ve všech členských zemích, kterými se budou postupně nahrazovat ty předešlé.

Tato verze dokladu má v levém horním rohu vlajku EU s inverzními písmeny⁴⁴ CZ (kód země skládající se ze dvou písmen). Tento doklad je vydáván s biometrikou obličeje a u osob st. 12 let otisky prstů, v nosiči dat. Dále mezi vodoznakem státního znaku a podpisem držitele se uvádí číslo, pomocí kterého si oprávněný orgán může načíst údaje ze strojově čitelné zóny, pomocí čtečky, nebo pomocí specifické aplikace, kde k načtení použije toto číslo. Na zadní straně pak přibyl v pravém horním rohu symbol biometriky.

⁴⁴ Jedná se o bílá písmena na barevném pozadí.

3 Cestovní průkaz

Cestovní průkaz, nebo také cestovní doklad, pas (cestovní, diplomatický, služební, či jiný doklad na podkladě mezinárodní smlouvy⁴⁵) patří mezi osobní doklady občana. Jedná se rovněž o veřejnou listinu, která opravňuje občany vycestovat z domovského státu přes hraniční přechod, dle mezinárodní smlouvy, která slouží také jako průkaz totožnosti pro osoby bez státní příslušnosti, ale která má trvalý pobyt v jiném státě, nežli domovském a také je listinou pro vydání víza cizím státem. Zároveň je ze zásady nutné ho mít u sebe při přechodu hranic.⁴⁶ Držitel jím prokazuje své základní údaje, jako je například jméno, příjmení, podobu, státní příslušnost, rodné číslo atd. Svoboda pohybu a pobytu je zaručena čl. 14 Listiny základních práv a svobod, může však být omezena, jde-li např. o bezpečnost státu, ochranu přírody, udržení veřejného pořádku⁴⁷ atd. Na rozdíl od OP, který je povinnost mít, u cestovního průkazu, dále jen CP, tomu tak není, jeho držení závisí zcela na občanech, zda se o něj rozhodnou požádat. Mezi tyto doklady patří také hraniční průkaz, který opravňuje držitele k překračování hranic, dle patřičných smluv. Dříve, za dob ČSSR, sloužil pro službu v železničním provozu a vodohospodářství.

Žádost může podat osoba starší 15 let, pokud je mladší musí předložit písemný souhlas zákonného zástupce, poručníka atd. Úředně ověřený podpis se neověřuje, jestliže souhlas a podpis provedou osobně před příslušným orgánem. Osobám do 15 let je vydán na 5 let a starším na 10 let.⁴⁸ Podkladem pro jeho vydání je rodný list.

3.1 Cestovní doklad od roku 1918 do roku 1945

Pas se objevuje již ve 13. stol v Anglii. Koncem 19. stol. byl již vydáván na požádání ve většině zemí. Povoloval přecházet hranice, identifikoval osobu a určoval národnost. Tyto specifikace a jejich nároky stouply v době velké migrace, po skončení 1. světové války, kdy se mnoho lidí stalo uprchlíky. Během války bylo rovněž podstatně omezeno cestování do ciziny a částečně i poté. Především na poč. 20. stol. bylo

⁴⁵ PRŮCHA, P. *Základní pojmy a instituty správního práva. Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, řada teoretická, svazek 215*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s.23

⁴⁶ SLÁDEČEK, V., POUPEŘOVÁ, O. a kolektiv. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 58–59

⁴⁷ Poslanecká sněmovna ČR. *Základní listina práv a svobod*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z WWW: <<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

⁴⁸ Cestovní doklady. *Mvcr.cz* © 2022 [cit. 2022–07–28]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>>

vycestování chápáno jenom jako překročení státních hranic, s dočasným pobytem bez úmyslu si tam vyhledat zaměstnání. Původně obsahovaly slovní popis osoby, fotografie a otisky prstů. Po vzniku ČSR, vycházely první úpravy z přejatých zákonů Rakouska-Uherska.

V ČSR roku 1923 měl podobu svazované knížky. Obsahově byl podobný jako OP. Skládal se z čísla dokladu, jména a příjmení držitele a manžela(ky), státní příslušnosti, osobního popisu, děti, fotografie, podpisu, země pro které je daný doklad platný, jeho platnost, kde a kdy byl vydán atd. (viz příloha III.)

„Na mezinárodní konferenci v roce 1920 pasy získaly dnešní podobu“⁴⁹. V následující době se staly univerzálním dokladem pro cestování. V roce 1927 získaly pevnější desky. Změna přišla se zákonem číslo 55/1928 Sb., o cestovních pasech, který upřesňoval nejen obsahovou stránku, ale i stanovil jednotlivá pravidla jejich vydávání⁵⁰ a bylo povinností ho mít při každém přechodu hranic Československé republiky (ČSR). Obsahoval jméno a podstatné údaje o držiteli, fotografii, podpis, označení země a dobu jeho platnosti, max. na 5 let s možností prodloužení. Každému byl vydán zvlášť, kromě zápisu spolucestující manželky a dětí ml. 15 let, ke společnému vycestování.⁵¹ Roku 1947 proběhlo ve vzhledu hned několik změn jako např. desky byly z PVC, poučení na prvních stránkách, apod.

3.2 Cestovní doklad od roku 1945 do roku 1980

Po 2. světové válce byla naše země poměrně izolovaná od zbytku Evropy. Roku 1949 nahradil stávající zákon, zákon číslo 53/1949 Sb., o cestovních pasech, dle kterého kromě předchozích obsahoval i místo narození, popis osoby, bydliště, zaměstnání, časovou a územní platnost s označením úřadu, jež ho vydal. Zápis jiné osoby byl možný, ale manželka, byla-li zapsána do pasu svého protějšku, ho nemohla použít samostatně. Pokud děti měli stejné příjmení mohli být zapsány do pasů rodičů měli-li stejné příjmení a byli ml. 15 let, poté byli úřady vyškrtnuti. Platnost měl na 5 let s prodloužením max. na 10 let, jako u předchozího. Jisté uvolnění v cestování do ciziny nastalo v roce 1958, kdy se vydával k soukromým a turistickým účelům do Sovětského svazu a jeho politických vazeb popř. satelitů (stát v silné závislé vazbě na silnější), nebo

⁴⁹ RAK, R., VAŠEK, M., ZDENĚK, Ř. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada Publishing, a.s., Profesionál, 2008. s. 55

⁵⁰ SLÁDEČEK, V., POUPEŘOVÁ, O. a kolektiv. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 66

⁵¹ *Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech*. Ze dne 29. března 1928. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer ČR. [cit. 2022-07-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.aspi.cz/lawText/1/4578/1/2/zakon-c-55-1928-sb-o-cestovnich-pasech>>

také bývalého východního bloku, jehož platnost byla 5 let a mohla se dvakrát o stejnou dobu prodloužit.

Poté byl stávající zákon nahrazen novým a to zákonem číslo 63/1965 Sb., o cestovních dokladech, který stanovil kromě jiného i „druhy cestovních dokladů, dobu a územní rozsah jejich platnosti a způsob podávání žádosti o jejich vydání“.⁵² Tento zákon udával, kterým občanům může být odepřeno jeho vydání. Jednalo se o občany, jejichž cesta do zahraničí nebyla v souladu se státními zájmy, bylo proti nim vedeno trestní řízení, byli odsouzeni, poškodili jméno ČSSR svým chováním, či konáním v zahraničí atd. Aby se ale dalo vycestovat musel ještě obsahovat tzv. výjezdní doložku, která sloužila k zapsání výslovných údajů jako např. pro jaké platí státy, na kolik je cest, či jak dlouho platí. „Původně se vydávala jako trvalá a neobsahovala výslovný údaj o počtu cest, pro který platil. Později však mohla být vydávána pouze jednorázově, s omezenou časovou a územní platností. Až od roku 1980, k cestám a pobytu do vybraných států, nemusel být pas opatřen výjezdní doložkou“⁵³ a při přechodu hranic občan musel odevzdat tzv. hraniční průvodku pasové kontrole.

3.3 Změny v cestovních dokladech po sametové revoluci

Po období politických změn v roce 1989 (po sametové revoluci), řada zemí postupně rušila povinnost víza pro naše občany a otevřela se volnější cesta pro vycestování a plné svobodě pohybu osob. K tomu napomohlo i přijetí Listiny základních práv a svobod (LZPS) roku 1991, která se také stala základem pro přijetí do rady Evropy. Spolu s těmito změnami vznikl i nový zákon číslo 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí. Později ho doplnilo nařízení vlády číslo 512/1991 Sb., které mimo jiné také udávalo, že občané mohou svobodně vycestovat a mají právo na návrat. Tento zákon také obsahoval úpravu, týkající se odpovědnosti za přestupky, její skutkovou podstatu a sankce. Jako další můžeme zmínit že uvádí okresní ředitelství Policie ČR do vykonávání úkolů státní správy týkajících se cestovních dokladů.

Po zániku a rozdělení České a Slovenské Federativní republiky, dále jen ČSFR, roku 1993 a současného vzniku samostatné ČR, byl nahrazen zákonem číslo 214/1993 Sb., o označování některých cestovních dokladů a o zkrácení doby jejich platnosti, v souvislosti se zánikem ČSFR. Tento zákon rozšiřoval druhy cestovních dokladů s potřebným obsahem, které vydávaly buď orgány Ministerstva vnitra ČR, dále

^{52, 53} SLÁDEČEK, V., POUPEROVÁ, O. a kolektiv. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 60–61

jen MVCR, nebo Ministerstva zahraničních věcí ČR, dále jen MZV, v návaznosti na druhu. Když se pak změnila právní úprava, vešel v účinnost zákon číslo 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, který tuto povinnost předal okresním úřadům, které ji po svém zrušení předaly, na základě zákona číslo 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, obecním úřadům s rozšířenou působností. V cestovních dokladech z roku 1999 se povinně uváděly: fotografie, digitální podpis, základní údaje o dané osobě, číslo dokladu, datum vydání a platnosti, označení vydávajícího úřadu spolu s územní platností, popř. hodnota, nebo funkce jednalo-li se o diplomatický, či služební doklad. Počátkem 21. stol. se začaly nahrazovat jinými, s funkčnějšími rysy, vč. čipů a změny na plastové karty.

3.4 Změny v cestovních dokladech po vstupu do Evropské unie

Po několika novelizacích tohoto zákona, které souvisely s úsilím o vstoupení do EU, ke kterému došlo v roce 2004 a později také do schengenského prostoru roku 2007, byly rozděleny hranice na vnitřní a vnější, jejichž rozdělení záviselo na příslušnosti k tomuto prostoru. Podle některých autorů „aktuální právní úprava problematiky cestovních dokladů reaguje na skutečnost připojení České republiky k Evropské unii, respektive ke společnému evropskému prostoru volného pohybu osob a na odstranění kontrol na tzv. vnitřních hranicích uvnitř schengenského prostoru.“⁵⁴ K tomuto novelizovanému zákonu vydalo MVCR vyhlášku číslo 642/2004 Sb., která stanovila vzory cestovních a občanských dokladů se strojově čitelnými údaji (SČÚ) a biometrickými údaji na čipu, spolu se vzorem jejich žádostí. Tato vyhláška byla poté vyměněna za vyhlášku číslo 400/2011 Sb., která byla vydána v návaznosti na zavádění nových OP od roku 2012.

⁵⁴ SLÁDEČEK, V., POUPEŘOVÁ, O. a kolektiv. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 65

4 Řidičský průkaz

Řidičská průkaz je doklad, nebo také veřejná listina, určená k prokazování oprávnění k řízení motorových vozidel.⁵⁵ Toto oprávnění se liší podle jednotlivých skupin, kterými se nejen rozlišují ale i zapisují. Tyto skupiny zároveň uvádějí rozsah řidičského oprávnění. Jedná se o jednotlivé skupiny, které mají své požadavky vč. věku od kterého lze o toto oprávnění usilovat. Nejčastěji se vyskytuje skupina B, která je na motorová vozidla do 3,5 t. Osoba, která je držitelem tohoto dokladu jím prokazuje své jméno, příjmení, podobu apod. K jeho získání je třeba projít výcvikem zakončeným zkouškou, která se skládá se z teoretické a praktické části.

O řidičské oprávnění může usilovat osoba, která je minimálně 15 let stará, ale pouze v určitém rozsahu. Tento rozsah značně rozšiřuje v 18 letech. Také se jedná o osobu, která je zdravotně, či odborně způsobilá k řízení, má bydliště na území ČR, nebo zde minimálně 6 měsíců studuje atd.⁵⁶

4.1 Historické počátky řidičských průkazů

Nejdříve se člověk přemísťoval z místa na místo pěšky, později na koni a po vynálezu kola za pomoci tažné síly koní, kteří tahali různé povozy. V nověku se jejich síla zaměnila za parní stroje. Jde o první motor vůbec, který byl roku 1712 vylepšen Jamesem Watterem z původního Newmenova atmosférického stroje. „Revoluci v dopravě způsobil teprve vysokotlaký parní stroj, jaký se používal třeba u parních lokomotiv.“⁵⁷ Postupem času pak, ke konci 19. stol., začaly ve městech jezdit parní tramvaje. U nás byl první parní automobil postaven J. Božkem, který ho, roku 1815, po jeho sestrojení, předvedl veřejnosti. Největší automobilový rozmach nastal až s vynálezem benzínového motoru. Ten vznikl úpravou motoru na svítíplyn od Belgičana E. Lenoire (1860). Tvůrcem tohoto motoru byl „německý konstruktér N. A. Otto ve spolupráci s G. Dailiebem a W. Maybachem.“⁵⁸ První automobil, jako takový, zkonstruoval Němec Karl F. Benz, který si k tomu vyrobil i motor a roku 1886 na něj získal patent.

⁵⁵ PRŮCHA, P. *Základní pojmy a instituty správního práva. Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, řada teoretická, svazek 215.* Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 226

⁵⁶ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.361/2000 Sb., verze 55. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky.* 2001, částka 98/2000, §82–83. Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>>

⁵⁷ CHAJDA, R. *Velká kniha automobilů.* Brno: Edika, 2020. s. 14

⁵⁸ CHAJDA, R. *Velká kniha automobilů.* Brno: Edika, 2020. s. 35

V letech 1887 a 1889, pak v Paříži představil své vylepšené modely a roku 1888 mu byl vydán první řidičský průkaz, po předložení jeho žádosti. Po roce 1900 propukla jakási automobilová manie, či rozmach ve výrobě a v jejich závodech, které byly obdobou dnešní reklamy. Řidičský průkaz, dále jen ŘP, jak ho známe dnes, se objevil roku 1903 v Prusku.⁵⁹ Na začátku byly dostupné pouze bohatším osobám, vzhledem k ruční výrobě. Jejich zlevnění přišlo s H. Fordem a pásovou výrobou. První benzínový automobil se u nás objevil v roce 1893. Tento automobil, se spalovacím motorem, byl prvně u nás vyroben roku 1897 a období mezi 1. a 2. světovou válkou, bylo obdobím rozmachu podnikání a průmyslu.

4.2 Řidičský průkaz od roku 1905 do roku 1908

Vzhledem k rostoucímu rozmachu automobilového průmyslu a zvyšujícímu se počtu automobilů došlo ke zvýšení počtu nehod a úmrtí na silnicích. Z tohoto důvodu se začaly vytvářet první předpisy. V českých zemích byla roku 1905 nahrazena všechna nařízení vydaná do této doby, celorakouským nařízením číslo 156/1905 říšského zákoníku, o jízdních silostrojích. Toto nařízení stanovilo minimální věk řidiče (18 let), spolu s tzv. jízdní licencí (úřední povolení k řízení), nebo také tzv. vůdčí listy. Podmínkou jejího získání bylo složení zkoušky o způsobilosti k řízení silostroje, dle jeho žádosti (druh). Také udávalo povinné poznávací značky, základní požadavky na vozidla apod. Jako zajímavost můžeme uvést, že tyto zkoušky se do dnešní doby prakticky nezměnily respektive jejich struktura. U nás jako první obdržel řidičský průkaz policejní komisař ve Slaném roku 1906.⁶⁰ Zodpovědnost se do roku 1908 posuzovala podle Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811. To se změnilo roku 1908 zákonem číslo 162/1908 říšského zákoníku, kterému se také říkalo Automobilový zákon, o ručení za škody z provozování automobilů atd. Řidič se mohl pojistit, ale bylo to dobrovolné.

4.3 Pařížská úmluva v roce 1909 a 1926

Roku 1910 vydalo Rakousko-Uhersko nařízení, číslo 81/1910 říšského zákoníku, kterým se vydalo bezpečnostní ustanovení policejní pro jízdu automobilů, motorových vlaků a motorových kol (nebo také jízdních silostrojů). Např. v § 9 tohoto

⁵⁹ TESÁŘÍK, B. *Historie řidičských průkazů* [online]. Praha: Český dialog, 2015 [cit. 2022–10–05]. Dostupné z WWW: <<https://www.cesky-dialog.net/clanek/6919-historie-ridicckych-prukazu/>>

⁶⁰ RUSSOVÁ, A. *Řidičské průkazy letos slaví 130 let existence*. [online]. Praha: Garáž, 2018 [cit. 2022–09–28]. Dostupné z WWW: <<https://www.garaz.cz/clanek/ridicck-prukazy-letos-slavi-130-let-existence-21000666>>

nařízení se udávalo, že každý silostroj musí být opatřen signální trubkou (houkačkou). Povolený minimální věk řidiče je 18 let a musí mít vůdčí list a vysvědčení dle § 23. Byly jím zavedeny i první dopravní značky (výstražné tabulky). Toto nařízení bylo vydáno na základě Pařížské úmluvy roku 1909. Roku 1918 vzniklo Československo (samostatný Československý stát) a později, roku 1921, bylo nařízení z roku 1910 novelizováno Ministerstvem vnitra ČSR. Na podkladě druhé Pařížské úmluvy roku 1926, byl roku 1931, zaveden zákon číslo 124/1931 Sb., kterým se provádí Mezinárodní úmluva o jízdě motorovými vozidly ze dne 24. dubna 1926 a vydávají se některé zatímní předpisy o jízdě motorovými vozidly a jež byla následující rok doplněna vládním nařízením číslo 107/1932 Sb., kterým se mění a doplňují některé předpisy o jízdě motorovými vozidly.

4.4 Řidičský průkaz od roku 1932 do roku 1936

Vysvědčení způsobilosti obsahovalo kromě základních údajů, jako jméno a příjmení atd., také zaměstnání, datum zkoušky, typ vozidla, jeho výkon, značka. Musel zde být i podpis zkušebního komisaře, datum, razítko okresního úřadu a číslo pod kterým je tento doklad evidován. Vůdčí list byla několikastránkově skládaná knížka na jejichž deskách z přední vnitřní strany byla fotografie s razítkem vydávajícího úřadu a na straně druhé složen vůdčí list a hned vedle výtah (dnešní poučení), který se každý rozkládal na opačnou stranu a byly připevněny k zadní straně desek. Samotný vůdčí list obsahoval evid. číslo, číslo listu, jméno a příjmení, datum narození, datum vydání, podpis majitele a vydávajícího, razítko vydávající organizace, v hlavičce pak bylo jméno a sídlo úřadu. Tato knížka také měla razítko, o zapsání do rejstříku řidičů motorových vozidel.

Silniční provoz byl jednotně upraven pro celé území ČSR v roce 1935, zákonem číslo 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly. V tomto zákoně lze najít i úpravu k výcviku budoucích řidičů a jejich podmínkách atd. Roku 1936 byl vydán nový doklad a název se z vůdčího listu přejmenoval na řidičský průkaz, který měl obal z papírových desek potažených modrým voskovaným plátnem. Na první straně se nacházely základní údaje o majiteli (např. domovská příslušnost, jméno a příjmení, adresa, povolání atd.) a fotografie. Na dalších stránkách se pak nacházelo samotné řidičské oprávnění. V tomto oprávnění se na rozdíl od předchozího nacházelo jen jméno a sídlo úřadu, kategorie, s jakým motorem, místo a datum s podpisem, včetně zapsání do rejstříku a úřední razítko. Zbýlých několik stran bylo pro další udělená povolení řídit motorová vozidla, pro změny zápisů a další úřední zápisy.

4.5 Řidičský průkaz od roku 1939 do roku 1945

Později, roku 1939, začala 2. světová válka, která trvala do roku 1945. Spolu s německou okupací vznikl protektorát, který byl konstruován jako „autonomní, tedy omezeně svézákonný a samostatný útvar, který je součástí „Velkoněmecké říše“.⁶¹ Tohoto roku se vydávaly nové verze řidičského průkazu. Tyto průkazy byly téměř totožné s těmi předválečnými. Nejzásadnější změnou bylo, že se místo ČSR uvádělo: Německá říše, protektorát Čechy a Morava a přesunutí dopravního úřadu policejního ředitelství z Brna do Prahy. Stejněho roku bylo také vydáno vládní nařízení číslo 241/1939 Sb., o jízdě motorovými vozidly, spolu s vládním nařízením číslo 242/1939 Sb., o chování v silniční dopravě a číslo 243/1939 Sb., o připuštění osob a vozidel k dopravě na silnicích. Tato nařízení vznikla při snaze tehdejších orgánů o přizpůsobení dosavadního právního řádu, řádu německému. Nově upravovala třeba rychlostní limity, např. v obci max. 40 km/h. Rovněž od tohoto roku bylo možno auta používat jen ve veřejném zájmu. Současně s omezováním použití těchto vozidel byla omezena i možnost získat k nim oprávnění.⁶²

4.6 Změny v řidičských průkazech od roku 1945

V roce 1948 přišel tzv. Vítězný únor v reakci na přijetí ústavy. Je nutno zmínit, že řidičský průkaz se po válce vrátil do své předválečné obdoby a roku 1950 byl vydán zákon číslo 56/1950 Sb., o provozu na veřejných komunikacích, který v sobě zahrnoval závěry jednání v Ženevě, z roku 1949. O rok později byl zaveden systém sankcí za hrubé přestupky, který je zhruba obdobou dnešního bodového systému. Řidičské průkazy se vydávaly v podobě kartičky s deseti útržky. Když pak někdo přišel i o ten desátý, přišel o doklad. To se zrušilo vyhláškou číslo 196/1953 Ú. 1., která byly vydána na základě vládního nařízení číslo 54/1953 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, který obsahoval další změnu pravidel. Nová křeaace tohoto dokladu přišla roku 1963 v podobě menší obdélníkové knížky, ve které se nacházely např.: základní údaje o držiteli, poučení, na jaký typ má zkoušky, zvláštní záznamy atd. (viz příloha IV. a V.)

Po nějaké době obdobných změn, byla roku 1966 vydána vyhláška číslo 80/1966 Sb., o pravidlech silničního provozu, která byla později novelizována vyhláškou číslo 42/1971 Sb., kterou se měnila a doplňovala ta předchozí a obsahovala zejména pravidla silničního provozu na silnici a dálnici. Tyto změny souvisely

⁶¹ MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2. vyd. Praha: Linde, 1999. s. 375

⁶² ŽIDUV, E. *Rok 1939 na našich silnicích* [online]. Praha: Centrum služeb pro silniční dopravu, 2019 [cit. 2022–10–06]. Dostupné z WWW: <<https://www.cspsd.cz/835-rok-1939-na-nasich-silnicich>>

s otevřením úseku dálnice D1 (1971), mezi Mirošovicemi a Prahou, který sloužil také jako spojka na Benešov. Otevřel se v červenci tohoto roku pro běžná motorová vozidla. Úsek Praha-Brno byl dokončen 7. listopadu 1980 (výročí Velké říjnové socialistické revoluce).⁶³ Jednou ze změn bylo i zavedení blikajícího bílého světla na železničním přejezdu dle § 20a.

Vyhláška číslo 42/1971 Sb. pak byla o pár let později nahrazena vyhláškou číslo 100/1975 Sb., o pravidlech silničního provozu. Tento rok se objevila nová podoba tohoto dokladu, byl růžový skládací, z PVC. Obsahoval základní údaje (tentokrát bez původního povolání jako u předchozího), na jaký typ vozidla má oprávnění, fotografii, kdo doklad vydal, podpis, razítko a evidenční číslo. Zvláštností tohoto dokladu je tzv. vložka, ve které byly vyznačeny závažnější dopravní přestupky. Řidič měl nárok na novou za 6 měsíců poté, co mu byl vyznačen poslední přestupek. Tyto přestupky byly nadepsány po stranách vložky (vliv alkoholu, vyhýbání, předjíždění, nedání přednosti v jízdě, rychlost jízdy, jiný přestupek), uprostřed číslo vložky, jméno, příjmení a datum narození spolu s podpisem a datumem od vydávajícího orgánu. Z druhé strany byl další text týkající se zadržení řidičského průkazu atd.

4.7 Změny v řidičských průkazech po sametové revoluci

Po Sametové revoluci roku 1989, byla vyhláška číslo 100/1975 Sb. nahrazena zákonem číslo 99/1989 Sb., o pravidlech silničního provozu. Tento rok se také objevila nová podoba tohoto dokladu. Jednalo se o papírovou oboustrannou kartu. Byl zde název dokladu, základní údaje o držiteli, rodné číslo, razítko vydávající úřadu, podpis, fotografie, platnost, pro jaké je skupiny (typ) vozidel, evidenční číslo. Na straně druhé byly skupiny řidičských oprávnění a zvláštní záznamy. Významnější změna přišla s rokem 1999, kdy se z papírové podoby změnila v laminátovou. O pár let později byl zákon číslo 99/1989 Sb., nahrazen zákonem číslo 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů.

4.8 Změny v řidičských průkazech od roku 2000

Co se legislativy týče, tak po několika novelizacích a změnách, vešel v platnost zákon číslo 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů a další

⁶³ Vyprávěj. *Do provozu byl uveden první úsek dálnice D1 – z Prahy do Mirošovic*. [Ceskatelevize.cz \[online\]. © 1996 – 2021 \[cit. 2022-10-25\]. Dostupné z WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10195164142-vypravej/bonus/7006/>](https://www.ceskatelevize.cz/porady/10195164142-vypravej/bonus/7006/)

zákony, spolu s vyhláškou číslo 31/2001 Sb., o řidičských průkazech a o registru řidičů, ve znění pozdějších předpisů atd.⁶⁴ Podoba dokladu prošla nepatrnými úpravami. Podstatná změna přišla s rokem 2004, kdy ČR vstoupila do EU. Z laminátové kartičky se stala karta, dle mezinárodního formátu ID1 (85,6 x 54 x 0,76 mm), kterou určuje norma ISO 3554. Jedná se o podobu, kterou již známe dnes.

4.9 Skupiny vozidel

Do skupiny AM patří „motorová vozidla s konstrukční rychlostí nepřevyšující 45 km/h. K řízení vozidel skupiny AM opravňuje kterékoliv řidičské oprávnění, s výjimkou oprávnění pro skupinu T.“⁶⁵ Toto oprávnění lze vydat jen osobě, která dosáhla 15 let věku. Do A1 spadají „lehké motocykly s postranním vozíkem, i bez něj, o výkonu nejvýše 11 kW a s poměrem výkonu/hmotnosti nejvýše 0,1 kW/kg a se zdvihovým objemem spalovacího motoru nepřevyšujícím 125 cm³ a tříkolová motorová vozidla o výkonu nejvýše 15 kW.“⁶⁶ Toto oprávnění lze udělit osobě starší 16 let. A2 je skupina, do které patří „motocykly s postranním vozítkem, i bez, s výkonem nejvýše 35 kW, s poměrem výkonu/hmotnosti nejvýše 0,2 kW/kg, které nebyly upraveny z motocyklu s více než dvojnásobným výkonem. Řidičské oprávnění pro skupinu A2 platí i pro vozidla skupiny A1“⁶⁷ a osoby od 18 let věku. Skupina A jsou „motocykly s postranním vozíkem, nebo bez něj, tříkolová motorová vozidla s výkonem převyšujícím 15 kW.“⁶⁸ Opravňuje i k řízení vozidel ve skupinách A1 a A2. Lze udělit pouze osobě, které je alespoň 24 let.

Skupinu B1 lze udělit osobě, které je minimálně 17 let. Jedná se o vozidla, která nespádají do skupiny AM a zároveň jejich výkon není vyšší než 15 kW. Skupinu B může získat osoba od věku 18 let a vyplňují ji vozidla, která nespádají do žádné z předchozích, s maximální hmotností 3,5 t a s 8 místy kromě řidiče atd. Do B+E jsou zařazeny jízdní soupravy ze skupiny B. Do skupiny C1 jsou zařazeny vozidla s vyšší hmotností jak 3,5 t a maximální 7,5 t, s 8 místy bez řidiče, mimo traktorů. Věková hranice je stejná jako u skupiny B. Skupinu C tvoří vozidla, která nepřevyšují 7,5 t, s 8 místy mimo řidiče. Věková hranice je 21 let a opravňuje k řízení vozidel ve

⁶⁴ Silniční doprava – právní předpisy. *Mdcr.cz* [online]. © 2022 Ministerstvo dopravy ČR [2022–10–25]. Dostupné z WWW: <[https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Legislativa-silnicni-doprava-\(1\)/Silnicni-doprava-pravni-predpisy](https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Legislativa-silnicni-doprava-(1)/Silnicni-doprava-pravni-predpisy)>

⁶⁵ Skupiny a podskupiny řidičských oprávnění. *Bezpecnecesty.cz* [online]. © 2014–2022 [cit. 2022–09–27]. Dostupné z WWW: <<https://www.bezpecnecesty.cz/cz/bezpecna-jizda-v-aute/pravidla-silnicniho-provozu/skupiny-a-podskupiny-ridicckych-opravneni>>

^{66,67,68,69,70} ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.361/2000 Sb., verze 55. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 98/2000, § 80a – 83. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>>

skupinách C1 a T. Skupinu C+E tvoří jízdní soupravy s hmotností do 12 t a opravňuje k řízení vozidel ze skupin C1+E a B+E. Tato skupina spadá také do věkové skupiny 21 let.

Vozidla určená pro přepravu osob s 16 místy kromě řidiče a délkou maximálně 8 m s věkovou hranicí 21 let, patří do skupiny D1. Vozidla s výjimkou D1, určená pro přepravu více než 8 osob kromě řidiče, ke kterým smí být připojeno přípojně vozidlo o největší povolené hmotnosti nepřevyšující 750 kg, spadají do skupiny D. Její věkovou hranicí je 24 let a opravňuje i k řízení aut skupiny D1. Do skupiny D1+E „jsou zařazeny jízdní soupravy složené z vozidla skupiny D1 a přípojně vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 750 kg.“⁶⁹ Tato skupina opravňuje k řízení vozidel skupin B+E. Věkovou hranicí této skupiny je 21 let. Pro řízení jízdní soupravy složené z vozidel skupiny D s přípojně vozidlem do hmotnosti 750 kg⁷⁰ (D+E) je věková hranice 24 let a zároveň toto oprávnění umožňuje řídit vozidla skupin B+E a D1+E. Traktory a pracovní stroje s možností připojení přípojně vozidla⁷¹, patří do skupiny T. Tato skupina má věkovou hranici 17 let.

Řidičský průkaz lze obdržet po úspěšném dokončení zkoušek, které se skládají z teoretické a praktické části. Držitel tohoto oprávnění je povinnen ho mít u sebe při každé jízdě a na požádání způsobilého orgánu jej předložit. Tento průkaz je možné držiteli zadržet, má-li zákaz řízení apod., nebo odejmout, z důvodu zdravotní nezpůsobilosti atd.

⁷¹ Jedná se o souhrnné označené pro přívěsy a návěsy.

5 Ochranné prvky proti zneužití

5.1 U občanských průkazů

Základním předpisem pro zabezpečení OP je nařízení evropského parlamentu a rady (EU) číslo 2019/1157 ze dne 20. června 2019, o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu, vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pobytu. Mezi základní ochranné prvky používané u tohoto dokladu patří bezpečnostní tisk, laserové gravírování, UV barvy, mikročip, mikrotext, fotografie, podpis, čárový kód atd. Na výrobu průkazu je použit polykarbonát.⁷² Do jeho jednotlivých vrstev je zakomponován podtisk, tzv. zajišťovací (barevný podtisk na pozadí, které tvoří s pomocí gilošů⁷³ a přechodem barev) a také fluorescentní, který se zobrazuje pomocí UV světla. Patří sem také personalizace, kterou se na doklad dávají fotografie občana s jeho podpisem a osobními údaji. Tyto údaje jsou jak ve strojově čitelné zóně čipu, tak i na samotném dokladu.

Je zde také vystouplé písmo, nebo také laserové gravírování. To lze nahmatat prsty a jedná se o jistou formu rytí, které je použito u čísla dokladu a jména s příjmením. Dále pak transparentní Kinegram® (opticky proměnlivý obrazový prvek, ražený na folii za tepla, který tvoří lipové listy různé velikosti a nápis ČESKÁ REPUBLIKA v češtině, i angličtině a viditelná v šikmém světle), mikrotext (malé písmo, čísla, linie, vzory v nekonečném textu), reliéfní struktura povrchu (linky na přední a zadní straně, nápis CZE rozpoznatelný hmatem), 2D kód, mikročip a strojově čitelná zóna. Tuto zónu tvoří ID, CZE, „číslo občanského průkazu, kontrolní číslice, datum narození ve tvaru rok-měsíc-den, kontrolní číslice, pohlaví, datum konce platnosti ve tvaru rok-měsíc-den, kontrolní číslice, státní občanství, celková kontrolní číslice, příjmení a jméno (jména) držitele.“⁷⁴

⁷² KREJČÍ, H. Bezpečnostní aspekty vydávaných osobních dokladů a metody jejich kontrol v podmínkách ČR. [online]. Brno, 2021 [cit. 2022–17–12]. Bakalářská práce. AMBIS vysoké školy, a. s. v Brně. Katedry bezpečnosti a práva. Vedoucí práce PhDr. Miroslav Hanák. str. 24–29. Dostupné z WWW:<https://is.ambis.cz/th/qt1dh/BP_Bezpecnostni_aspekty_vydavani_osobnich_dokladu_a_metody_jejich_kontrol_v_podminkach_CR.pdf>

⁷³ Vzory jemných, vlnovitých, symetrických čar v různých barvách

5.2 U cestovních dokladů

Základním předpisem pro zabezpečení CD je nařízení rady (ES) číslo 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech, vydávaných členskými státy. Osobní údaje o držiteli jsou zapsány na části CD, která byla vyrobena z polykarbonátu, tedy strojově čitelné stránce, která „musí splňovat specifikace části 1 (o strojově čitelných cestovních pasech) dokumentu ICAO 9303.“⁷⁵ Jedná se o integrovanou ID kartu, jejíž základní vrstva je stejná jako u OP. Obsahuje laserové gravírování (jméno s příjmením, fotografie), hedvábný tisk – opticky proměnlivý prvek (viditelný v šikmém i normálním světle jinak), hologram – opticky proměnlivý prvek v 2D (změna barvy, struktury – státní znak, opakování nápisu ČESKÁ REPUBLIKA v češtině, angličtině a CZE), proměnlivý laserový obrazec se sklopným efektem- CLI® (laserově perforované číslo CD a fotografie), reliéfní struktura povrchu (opakování nápisu ČESKÁ REPUBLIKA v češtině, angličtině a CZE), mikročip, který má tři bezpečnostní úrovně. V první lze nalézt osobní údaje s fotografií, ve druhé, citlivé údaje jako jsou otisky prstů, duhovky a ve třetí se ověřuje, kým byl doklad vydán.⁷⁶ Tento čip je povinný v novějších verzích tohoto dokladu spolu s označením e-pasu. Je zapuštěný do polykarbonátu karty a lze tam najít údaje o držiteli dokladu, fotografii, podpis a otisky prstů. Je zde také strojově čitelná zóna a u fotografie je mikrotisk (CZECH REPUBLIC v nekonečné řadě).

U tohoto dokladu nesou tyto znaky i vnitřní strany a předsádky s deskami. U vnitřních stran se jedná o laserové perforování (sériové číslo – vypálené, tečky se postupně zmenšují), zajišťovací tisk (gilošové obrazce, mikrotisk, mřížový vzor apod.), vodoznak (obraz malé hlavy ženy a malého lipového listu včleněných do základní vrstvy papíru, viditelných pouze při nastavení stránky světlu), zabezpečovací proužek (pod UV světlem se jeví jako souvislý modrý pruh). U předsádek jde o podtisk tvořící giloše i gilošové obrazce, mikrotisk (zmenšující se slova ČESKÁ REPUBLIKA) a irisový přechod barev (barva postupně přechází na jinou), mikrotisk (občas podoba nekonečného textu), fluorescentní potisk, respektive vlákna s jeho vlastnostmi a opticky

⁷⁵ Nařízení rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy. In: ESIPA. Dostupné z WWW: <<https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=02004R2252-20090626>>

^{76,77} KREJČÍ, H. Bezpečnostní aspekty vydávaných osobních dokladů a metody jejich kontrol v podmínkách ČR. [online]. Brno, 2021 [cit. 2022-17-12]. Bakalářská práce. AMBIS vysoké školy, a. s. v Brně. Katedry bezpečnosti a práva. Vedoucí práce PhDr. Miroslav Hanák. str. 24–29. Dostupné z WWW: <https://is.ambis.cz/th/qt1dh/BP_Bezpecnostni_aspekty_vydavani_osobnich_dokladu_a_metody_jejich_kontrol_v_podminkach_CR.pdf>

variabilní prvek v modrozelené barvě (PASSPORT v nekonečné řadě, vždy otočené o 180°.⁷⁷ U desek se lze zmínit o zlaté folii zasazené do základní vrstvy.

5.3 U řidičských průkazů

Karta je z polykarbonátu a jejími povinnými bezpečnostními prvky jsou „materiály karty musí být bez optických zjasňovačů, pozadí s ochranným vzorem, s použitím vícebarevného ochranného tisku s duhovým přechodem a pozitivního a negativního gilošového tisku, složitý kresební motiv, v minimálně dvou speciálních barvách a musí zahrnovat mikropísmo, opticky proměnlivé prvky,⁷⁸ laserové rytí. V oblasti fotografie by se pozadí s ochranným vzorem a fotografií měly překrývat alespoň na jejím okraji (vytrácení vzoru).“⁷⁹ Mezi doplňkové ochranné prvky patří „tiskové barvy, závisející na úhlu pohledu, proměnlivé laserové obrázky, fluoreskující tisk, duhový přechod, vodoznak na pozadí, hmatové znaky, symboly, či vzory atd.“⁸⁰

⁷⁸ (CLI® – laserově perforované číslo dokladu s fotografií, hedvábný tisk)

^{79,80} Směrnice evropského parlamentu a rady 2006/126/ES ze dne 20. prosince 2006, o řidičských průkazech (přepřelované znění). In: ESIPA. Dostupné z WWW:< <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32006L0126>>

6 Současné využívání dokladů

6.1 Informační systém veřejné správy

V jistém okamžiku se začaly zavádět služby tzv. e-Governmentu, který „představuje transformaci vnitřních a vnějších vztahů veřejné správy pomocí informačních a komunikačních technologií, s cílem optimalizovat interní procesy,“⁸¹ jehož myšlenkou byla „správa věcí veřejných za využití moderních elektronických nástrojů, díky kterým bude veřejná správa občanům, dostupnější, rychlejší a levnější.“⁸² e-Government je zakotven zákonnými i podzákonnými předpisy, které se vyznačují rychlou nestálostí a proměnlivostí.

Začalo se vybudováním kontaktní sítě veřejné správy tzv. CzechPOINT (řada dokumentů, z několika úřadů, na jednom místě). Jedná se o „podací, ověřovací, informační, národní terminál“⁸³, který snižuje, nebo také zjednodušuje administrativu, mezi veřejnou správou a občany. Dalo by se říci, že je to jakési univerzální místo, kde je možné ověřovat data z veřejného, nebo neveřejného informačního systému veřejné správy, dále jen ISVS. Je zde také možné úředně ověřit dokumenty, listiny, převést dokument do elektronické podoby i naopak, informace o průběhu správního řízení atd.⁸⁴ Právně pracuje se zákonem číslo 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

Poté byl zaveden systém datových schránek (elektronická komunikace se státem) a systém základních registrů (aktuální údaje, které dříve úředníci získali zažádáním u občanů). Později je bylo možné použít pro elektronickou komunikaci. Elektronický OP byl proveden tak, aby sloužil „k jednoznačnému určení totožnosti občana. V rámci EU by elektronický OP byl využíván jako cestovní doklad, nebo k elektronické komunikaci s orgány veřejné správy, k účelům zdravotního pojištění, důchodového pojištění, popřípadě pro výkon volebního práva.“⁸⁵

⁸¹ LIDICKÝ, V., ŠVARCOVÁ, I., BUDIŠ, P., LOEBL, Z., PROCHÁZKOVÁ, B. *EGovernment bezpečně*. Praha: Grada, 2008. s.7

⁸²Co je eGovernment. *Mvcr.cz* [online] [cit. 2022–11–11]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>>

^{83,84} LIDICKÝ, V., ŠVARCOVÁ, I., BUDIŠ, P., LOEBL, Z., PROCHÁZKOVÁ, B. *EGovernment bezpečně*. Praha: Grada, 2008. s. 17–21

⁸⁵ MALÍKOVÁ, J. *Vláda schválila novelu zákona o občanských průkazech*. Zpravodajství MV ČR [online] Informační servis. [cit. 2022–11–11]. Dostupné z WWW: < <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-obcanskych-prukazech-570989.aspx>>

6.2 Činnost Evropská unie

Po vstupu do EU v roce 2004 a později do schengenského prostoru v roce 2007, se rozdělily hranice na vnitřní a vnější, jejichž rozdělení záviselo na příslušnosti k tomuto prostoru. Tzv. Schengenská dohoda byla podepsána členskými státy v červnu 1985, ve které se zavázaly „k odstranění kontrol na vnitřních hranicích, ke sladění azylové a vízové politiky a k založení Schengenského informačního systému, dále jen SIS. Ten je hlavním informačním systémem Schengenu a zajišťuje přístupnost důležitých informací policejním i celním orgánům jednotlivých členských států.“⁸⁶

Tím že v roce 2007 ČR vstoupila do Schengenského prostoru, byly až na výjimky, odstraněny kontroly cestovních dokladů (CD) na tzv. vnitřních hranicích⁸⁷ pro jejich překročení lze použít CD nebo, také OP. „Čl. 21 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie stanoví, že každý občan Evropské unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení. Občanský průkaz slouží jako cestovní doklad pouze pro jeho držitele. Pokud tedy rodič cestuje pouze s občanským průkazem společně s dítětem, je pak doporučeno, aby dítě mělo vždy vlastní cestovní pas nebo občanský průkaz.“⁸⁸

„Cestovním dokladem je pro občana České republiky cestovní pas nebo občanský průkaz. Jejich použití se liší podle destinace, kam míříte. Pro cestování do tzv. třetích zemí, tedy těch, které nejsou členy EU, nebo tzv. Schengenského prostoru, je nutné vždy použít cestovní pas. Pro Vaše cestování po státech Evropské unie (Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko) je dostačující platný občanský průkaz. Občané České republiky mohou občanský průkaz dále užít i k překročení hranice s Islandem, Lichtenštejnskem, Norskem, Švýcarskem, ale také s Albánskou republikou, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Gruzii, Republikou Severní Makedonie, Srbskou

⁸⁶ Historie a současnost EU. *Mzv.cz* [online]. [cit. 2022–11–24]. Dostupné z WWW: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/historie_a_soucasnost_eu/index.html>

⁸⁷ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022–11–24]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 31. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

⁸⁸ Cestujeme po EU. *Mzv.cz* [online]. [cit. 2022–11–24]. Dostupné z WWW: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/historie_a_soucasnost_eu/index.html>

republikou; občanské průkazy ve formátu ID1 a ID2 lze použít také pro překročení vnější hranice s Moldavskou republikou.⁸⁹

Obecně se doporučuje používat cestovní pasy. Důvodem je situace, která nastala počátkem vstupu do EU, kdy vládly obavy z neznalosti vzorů našich OP. V dnešní době se hovoří spíše o neplánovaném mezipřistání letadla v nečlenské zemi. Při cestě mimo EU, je nutností použití CP nikoli OP. O sladění nebo také jednotnost pasů se snaží zástupci členských zemí již od roku 1974. Kromě jednotnosti vzhledu se tato snaha zaměřila i na bezpečnostní prvky, jelikož vzhledem k jejich různorodosti byly často padělány. Výsledkem bylo „Usnesení zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 17. října 2000, které stanovilo požadavky na zabezpečení pasů. Přílohy tohoto usnesení obsahují seznamy minimálních požadavků na bezpečnostní prvky pasů (například z oblasti tiskových technik, použitých inkoustů, čísla dokladu, vazby knížečky, číslování stran a opticky variabilních prvků). To vedlo jak k vyšší koherenci bezpečnostních prvků pasů různých zemí, tak ke stanovení minimálních standardů zabezpečení, což znesnadnilo padělání dokladů.“⁹⁰

6.3 Digitalizace dokladů

S přidáním čipu k OP přišla i tzv. e-Občanka a ta je „nezaměnitelným a také auditovatelným způsobem propojena s elektronickou kartou občana vedenou v Registru Obyvatel, dále jen ROB, který je propojen s jedním ze základních registrů. Se základními registry je propojen ISVS.“⁹¹ Aktivovaný čip na OP zajišťuje, či zabezpečuje prokazování totožnosti při využívání online služeb veřejné správy.⁹² Kromě prokazování totožnosti ji lze využívat jako nosič kvalifikovaných a autentizačních certifikátů i na podepisování elektronických dokumentů apod.⁹³ Pro vzdálené prokazování totožnosti v rámci online služeb veřejné správy, je základem elektronická identita občana, která je v údajích uložených v základním registru obyvatel.⁹⁴

⁸⁹ Aktuální informace k cestování do zahraničí. *Policie.cz* [online]. 2022 [cit. 2022–11–24]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/sluzba-cizinecke-policie-informace-aktualni-informace-k-cestovani-do-zahranici.aspx>>

⁹⁰ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR.* [online] Brno, 2013. [cit. 2022–11–24]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 36. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

⁹¹ eObčanka. *Mvcr.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: < <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21730551&doctype=ART>>

⁹² eObčanka. *Identitaobcana.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: < <https://info.identitaobcana.cz/eop/>>

^{93,94} 18x o eObčance a portálu veřejné správy. *Egovernment.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: < <https://www.egovernment.cz/inpage/elektronicky-obcansky-prukaz/>>

„V současné době je na elektronický kontaktní čip možné nahrát pouze kvalifikovaný certifikát. V § 17b, odstavec 1 (zákonu číslo 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Skončením platnosti občanského průkazu končí platnost elektronického čipu. V případě zájmu o kvalifikovaný certifikát, je nezbytné kontaktovat některého z akreditovaných poskytovatelů certifikačních služeb.“⁹⁵

Co se týká pasů, jde o tzv. e-pas, nebo také cestovní doklad s biometrickými prvky (CDBP), který „obsahuje uvnitř stránky čip s biometrickými údaji. Jde o citlivé elektronické zařízení, a proto je nutné ho chránit před mechanickými, tepelnými a chemickými vlivy, které snižují jeho životnost.“⁹⁶ Z těchto důvodů by měl být nošen ve vhodném obalu, kde je před nimi chráněn. Tento digitální pas lze použít pro ověření totožnosti držitele. Tato data jsou obsažena na polykarbonátové stránce a zároveň je zde použita technika gravírování, kterou je černobíle zobrazen obličej držitele a barevně v čipu). Dále je na deskách umístěn symbol biometrie.

Digitalizace u řidičských průkazů šla jiným směrem. Jedná se o elektronické požádání o nový ŘP, pokud mu vypršela platnost. Tato žádost se podává přes portál občana s využitím datové schránky.⁹⁷ Jde o tzv. e-podání. „Přihlásit se lze například pomocí e-Občanky, mobilního klíče, datové schránky, či bankovní identity. Zobrazí se předvyplněný formulář s údaji z Centrálního registru řidičů.“⁹⁸ V rámci digitalizace nabízí ministerstvo dopravy také registr vozidel, elektronickou dálniční známku tzv. e-známku, registr dronů, síťovou jízdenku OneTicket, elektronické mýtné atd.

Do budoucna se podle veřejně dostupných zdrojů chystá digitální peněženka, tzv. e-Dokladovka, která bude využívána, jako elektronické prokázání totožnosti, v rámci EU, kde bude občanský průkaz, řidičský průkaz a také pas a jednalo by se o tzv. digitální dvojčata.

⁹⁵ Leták – poučení pro držitele občanského průkazu. *Mvcr.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: <file:///C:/Users/OEM/Downloads/LETAK_-_Pouceni_pro_drzitele_obcanskeho_prukazu%20(1).pdf>

⁹⁶ Poučení pro držitele e-pasu. *Mvcr.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–26]. Dostupné z WWW: < <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>

^{97,98} ePodání. *Mdcr.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023–01–08]. Dostupné z WWW: < <https://www.mdcr.cz/digitalizace/e-podani>>

6.4 Ochrana dat

6.4.1 U občanského průkazu

Informace vytištěné na OP lze vyčíst už jen z pohledu na tento doklad. Platí to i o strojově čitelné zóně, číslo dokladu je jak na samotném dokladu, tak i v 2D kódu (zjistitelné pomocí počítačového programu) na druhé straně. Nachází se také v čipu, kde se může dále nalézat jeden či více certifikátů, se shodnými (odpovídajícími) osobními klíči. Certifikát je digitálně podepsaný soubor (zpráva), obsahující „jméno vlastníka veřejného klíče a samotného veřejného klíče, jehož hlavním účelem je kryptografické spojení veřejného klíče s identitou daného subjektu, vydávaný certifikační autoritou.“⁹⁹ Tyto certifikáty lze vyčíst i bez autentizace, která představuje proces ověřování jejich identity. Totéž však nelze provést v případě soukromého klíče (bezpečnostní prvek zvyšující bezpečnost u elektronického podpisu). Chce-li uživatel zapsat nový certifikát a soukromý klíč, je třeba použít pin uživatele, jako u předchozího případu. „Po technické stránce OP mnoho ochranných mechanismů neobsahuje a vlastně to ani není třeba, protože v kontaktním čipu není zapsáno mnoho údajů a údaje lze číst, až po zasunutí do čtečky čipových karet. Nelze to provádět nepozorovaně na dálku, bez vědomí držitele, jako například u bezkontaktních karet.“¹⁰⁰

Prokazování totožnosti OP je nezbytné, pouze v zákonech stanovených situacích. Platí to i u jiných subjektů, v rámci zákonem daných situací jako například obecní policii, lesní strážci apod.¹⁰¹ Ve výjimečných případech, lze podle zákona, prokázat totožnost i soukromým subjektům, „kdy vztah je založen soukromoprávním úkonem (smlouva) a správně-právní předpis dává jedné ze smluvních stran, respektive jejímu zaměstnanci, oprávnění požadovat na druhé straně prokázání totožnosti, případně mu ukládá povinnost ji zjistit,“¹⁰² jako jsou třeba revizoři, řidiči, průvodčí, sběrné dvory apod.

V § 39 zákona číslo 328/2021 Sb., o občanských průkazech, se uvádí jisté omezovací možnosti využití informací uvedených na OP. Jedná se o odebrání průkazu při vstupu do objektů, nebo na pozemky. Dále zakazuje přijímat ho jako zástavu, bez souhlasu držitele pořizovat kopie, či zpracovávat údaje na něm uvedené, včetně dat pro

⁹⁹ MATYÁŠ, V., KRHOVJÁK, J. a kolektiv. *Autorizace elektronických transakcí a autorizace dat i uživatelů*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 12

^{100,101} ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2023-01-16]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 61 a 46. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/> >

¹⁰² MATES, P. *Ochrana soukromí ve správním právu*. Praha: Linde. 2006. s. 100

elektronické využití. Dále není dovoleno provádět v průkazu jakékoli zápisy, změny, nebo opravy, kromě případu využití v § 5 zákona číslo 328/2021 Sb., o občanských průkazech. Biometrické údaje je pak možné použít pouze pro ověření pravosti OP a totožnosti držitele při překračování státních hranic a dále jak je uvedeno v § 40 téhož zákona.

Ochrana dat se zajišťuje i při jejich vydávání veřejnou správou včetně mlčenlivosti jejích zaměstnanců, kteří s nimi přišli do styku, v rámci své pracovní náplně. Tuto mlčenlivost mají povinnost dodržet i po přechodu do jiného zaměstnání.

V evidenci OP jsou údaje chráněny pomocí omezeného přístupu, který je možný jen ze zákona. Každý přístup k údajům je zaznamenán a v žádosti jsou kromě požadovaného rozsahu vypsány údaje dle § 60 zákona číslo 269/2021 Sb., o občanských průkazech. Každá zletilá osoba má právo podat žádost o výpis údajů z této evidence atd. Způsob a postup poskytování údajů se liší podle několika druhů uvedených v § 59–64 zákona číslo 269/2021 Sb., o občanských průkazech, jako například poskytnutí údajů prostřednictvím elektronické identifikace atd. Uchovávání dat v této evidenci, o poskytování těchto údajů, patří mezi moderní způsob ochrany, která omezuje zneužívání přístupu k nim. Tato kontrola je prováděna nejen interními kontrolami mechanismy veřejné správy, ale i osobou které se přímo týká v případě, že si podá žádost, neboť má právo, jak na výpis údajů z ní, tak i na údaje o poskytnutí těchto dat za poslední 2 roky.¹⁰³

6.4.2 U cestovního dokladu

Tak, jako u OP, je u cestovního dokladu zákaz pořizování kopií dokladu bez souhlasu občana, kterému byl vydán. Dále je zakázáno ho „požadovat a přijímat jako zástavu a odebírat jej při vstupu do objektů, nebo na pozemky.“¹⁰⁴ Také nelze biometrické údaje zde uvedené zpracovávat jinak, než je stanoveno zákonem. Biometrika „vychází z existence měřitelných biometrických charakteristik, jako

¹⁰³ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2023-01-16]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 63. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>

¹⁰⁴ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.329/1999 Sb. verze 31. Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 107/1999, § 2 Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>>

například obrazce, data apod. živého organismu, které se snímají, zpracovávají atd.“¹⁰⁵ Patří mezi ně i tzv. papilární linie, které se nacházejí na konečcích prstů a jsou zcela jedinečné pro každou osobu. Tyto linie se celý život relativně nemění a jsou v podstatě neodstranitelné a nezaměnitelné s jinou osobou. Při výrobě CP se snímají a ukládají do čipu příslušného dokladu.¹⁰⁶

Je zde také podobná úprava mlčenlivosti u zaměstnanců, kteří přijdou do styku s těmito údaji, v rámci své pracovní náplně. Tuto mlčenlivost mají povinnost dodržet, i po přechodu do jiného zaměstnání.

Při počátečním zavádění e-pasů se postupovalo narychlo, a proto bylo ze začátku celkem snadné vyčíst v něm uložené údaje. Toto pak nebylo možné, po zavedení „povinnosti implementace, tzv. základního řízení přístupu, definovaného ve standardech ICAO u všech pasů.“¹⁰⁷ Jedná se o Mezinárodní organizaci pro civilní letectví, která vznikla tzv. Chicagskou úmluvou v roce 1944, kterou podepsalo v té době i Československo. Tento přístup se umožní tomu, kdo má možnost přečíst část údajů ze stránky s osobními údaji (PVC stránka). Vezme se číslo pasu, datum narození, konec platnosti pasu a získá se klíč. Tento klíč se použije k autentizaci a udání společného šifrovacího klíče, kterým je pak zabezpečena komunikace.¹⁰⁸ Obvykle se omezuje přístup využití čipu a strojově čitelné zóny (SČZ) v rámci soukromého práva. Údaje biometrického druhu je zakázáno zpracovávat jinak, než jak uvádí zákon. Zároveň se jedná o poněkud citlivější informace, a proto nejsou čitelné stejným způsobem.

„Pro správnou funkci protokolu rozšířeného řízení přístupu, zřídí každá země speciální certifikační autoritu CVCA, která bude vydáváním certifikátů určovat, které jiné země budou mít přístup k otiskům prstů, z pasů dané země. Certifikát této autority je uložen v pase a je počátečním bodem řízení přístupu k otiskům prstů. Země, které chtějí přistupovat k otiskům prstů (ať už ve vlastních pasech nebo pasech jiných zemí), musí zřídit další certifikační autoritu DVCA. Ta získá certifikáty od zemí, které jí dovolí přistupovat k datům v jimi vydávaných pasech. DVCA pak vydává certifikáty zařízením (počítačům), které budou číst otisky prstů z pasů.“¹⁰⁹ Pokud vše proběhne v pořádku a ověří se celý potřebný řetězec, lze biometrické údaje získat. Certifikátům

^{105,106} RAK, R., VAŠEK, M., ZDENĚK, Ř. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada Publishing, a.s., Profesionál, 2008, s. 105 – 106

^{107,108,109} ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních prvků a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2023–01–16]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 69 – 70. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/> >

CVCA a DVCA se věnuje zákon číslo 197/2009 Sb., o certifikaci veřejných dokladů s biometrickými údaji a o změně některých zákonů.

V evidenci cestovních dokladů se nacházejí údaje o dokladech a jejich držitelích, kromě diplomatických a služebních pasů, které jsou „zpracovávány v evidenci CD, jejímž správcem je ministerstvo.“¹¹⁰ V této evidenci jsou veškeré údaje, jak základní informace o držiteli, tak i například omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí, informace v nosiči dat, žádosti, oznámení o ztrátě, nebo odcizení CP v elektronické podobě atd. V případě poskytování údajů z této evidence, se jako u OP, vedou záznamy o přístupech, které obsahují údaje uvedené v § 29 odst. 4 zákona číslo 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech).

6.4.3 U řidičského průkazu

Informace zobrazené na tomto dokladu lze vyčíst, už jen z pohledu na tento doklad a platí to také na nepřenositelnost tohoto dokladu na jinou osobu (platí to i pro OP a CD). Tak jako v předchozích případech, je zde úprava mlčenlivosti u zaměstnanců, kteří přijdou do styku s těmito údaji, v rámci své pracovní náplně. Tuto mlčenlivost mají povinnost dodržet, i po přechodu do jiného zaměstnání. Tuto povinnost mlčenlivosti zaměstnanců úřadu konkrétně řeší § 59 zákona číslo 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Jedná se o zákon, který „zpracovává příslušné předpisy Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie a k naplnění práva každého na ochranu soukromí, upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů.“¹¹¹ Dále platí dle § 118 zákona číslo 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, že je neplatný, jestliže uplynula doba jeho platnosti, údaje v něm uvedené neodpovídají skutečnosti, jsou-li v něm provedeny změny, opravy, či úpravy atd.

U tohoto dokladu se s tímto pojmem prvně setkáme při příchodu do autoškoly. V rámci provozu autoškoly se zpracovávají osobní údaje dle zákona číslo 247/2000 Sb.,

¹¹⁰ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.329/1999 Sb. verze 31. Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 107/1999, § 29 Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>>

¹¹¹ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.110/2019 Sb. verze 1. Zákon o zpracování osobních údajů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 47/2019, § 1 Dostupné z WWW: < https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110/zneni-20190424#p67_p67-1-1>

o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění zákona číslo 478/2001 Sb., kterým se zákon 247/2000 Sb., mění a podle vyhlášky číslo 31/2001 Sb., vyhlášky Ministerstva dopravy a spojů, o řidičských průkazech a o registru řidičů, se provádí vyhláškou číslo 167/2002 Sb. Příjemci těchto údajů jsou pak správci, „orgány veřejné moci mohou nahlížet v rámci zákonem svěřené pravomoci, a to především při kontrolní a dozorové činnosti“¹¹², zkušební komisaři v rozsahu závěrečné zkoušky. Představitel těchto údajů má právo požádat o výmaz těchto údajů, být s nimi seznámen atd.

V evidenci, nebo také v registru řidičů, který je informačním systémem veřejné správy, jsou vedeny údaje o řidičích. Správcem tohoto systému je obecní úřad obce s rozšířenou působností.¹¹³ Tato evidence obsahuje osobní údaje o řidiči, evidenci skupin vozidel, pro něž má oprávnění, spáchané přestupky, záznamy o bodech, záznamy o zákazech řízení atd. jak je uvedeno v § 119 – § 120 zákona číslo 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, nebo v § 17 vyhlášky ministerstva dopravy a spojů číslo 31/2001 Sb., o řidičských průkazech a o registru řidičů. Pak také existuje tzv. centrální registr řidičů, kde se shromažďují informace z registru řidičů. Jedná se o informační systém veřejné správy, jehož správcem je ministerstvo. Zpracovávají se zde údaje předané správcem registru řidičů. Poskytnutí údajů je oprávněn poskytnout příslušný obecní úřad s rozšířenou působností, z registru řidičů, jehož je správcem a to pouze po žádosti soudům a orgánům státní správy, v rozsahu nutném pro výkon jejich úkolů, orgánů, nebo organizací, které mají dle zvláštního předpisu pověření k těmto údajům, jako je třeba pojišťovna (údaje o řidiči, který byl účastníkem dopravní nehody, či ji zavínil) atd.¹¹⁴ Výpis z tohoto registru se pak řídí zvláštním právním předpisem v § 12 odst. 2 zákona číslo 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona číslo 177/2001 Sb., kterým se mění zákon číslo 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona číslo 227/2000 Sb., a zákon číslo 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² Šírek, J. Prohlášení o ochraně osobních údajů. [online]. Kojetín 2019, [cit. 2023-01-17]. Dostupné z WWW:< <http://www.autoskolasirek.cz/ochrana-osobnich-udaju.html>>

^{113,114} ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.361/2000 Sb. verze 55. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 98/2000, § 119 – § 121. Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>>

7 Trestné činy padělání a pozměňování veřejné listiny

V ČR padělání a pozměňování veřejné listiny řeší § 348 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Ten uvádí, že ten „kdo padělá veřejnou listinu, nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou, kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému, nebo ji přechovává v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje, nebo jinak zpřístupní, sobě, nebo jinému opatří, nebo přechovává nástroj, zařízení, nebo jeho součást, postup, pomůcku, nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený, nebo přizpůsobený k padělání, nebo pozměnění veřejné listiny, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

Odnětím svobody na tři léta, až deset let, bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1, jako člen organizované skupiny, působící ve více státech, spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit, nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu účasti na teroristické skupině (§ 312a), financování terorismu (§ 312d), podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 3, nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f), způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo získá-li takovým činem pro sebe, nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“¹¹⁵

7.1 Pojem veřejné listiny

U veřejné listiny není stanovena jednotná definice. Podle § 131 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku, se jedná o „listinu vydanou soudem České republiky, jiným orgánem veřejné moci, nebo jiným subjektem k tomu pověřeným, či zmocněným jiným právním předpisem v mezích jeho pravomoci, potvrzující, že jde o nařízení, nebo prohlášení orgánu, nebo jiného subjektu, který listinu vydal, anebo osvědčující některou právně významnou skutečnost. Veřejnou listinou je i listina, kterou prohlašuje za veřejnou jiný právní předpis. Ochrana podle § 348 se poskytuje i veřejné listině vydané orgánem veřejné moci, nebo jiným k tomu zmocněným subjektem cizího

¹¹⁵ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 40/2009 Sb. verze 40. Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 11/2009, § 348. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>

státu, nebo orgánem mezinárodní organizace, pokud má podle mezinárodní smlouvy účinky na území České republiky.“¹¹⁶

7.2 Zneužití a padělání dokladů

Doklady, listiny a platidla se dělí podle pravosti, a to na pravé (nejsou odchylky a jiné rozdíly s pravým vzorem), pozměněné (základ z pravého vzoru, upraveny či provedeny změny neoprávněnou osobou, nebo institucí) doklad sám o sobě v tomto případě je z části originál a byl pouze pozměněn ke konkrétnímu účelu. Padělané (falešné, nebo také falzifikát dokladu), které jsou celou svojí podstatou vyrobeny neoprávněnou osobou, či institucí tak, aby působily co nejdůvěryhodněji, jako pravé neboli jejich reprodukce.¹¹⁷ Poslední skupinu lze pak ještě rozdělit na padělaný doklad, pozměněný doklad, bianko doklad (odcizený, nebo ztracený doklad, který je odcizen ještě před vyplněním dat, personalizací v dokladu) a pseudo doklad (vydaný neoprávněnou organizací, orgánem, která však nemá právní platnost a nelze je použít pro vycestování, prokazování totožnosti atd.). Mohou se dělit i podle způsobu jejich získání, popřípadě použití. Získány mohou být podvodně (je sice vydán příslušným úřadem, ale byl získán za pomoci falzifikátních dokladů), krádeží, koupí atd.

Pozměněné, či padělané doklady se v dnešní době využívají k zatajení totožnosti, její změně, využití postavení předešlého majitele, zatajení cest, sjednání půjčky přes internet, získání nějakého profitu, ať už třeba falešná vlastnická práva či titul, jako prostředek, jak uniknout orgánům apod. Typickými metodami je „úplná reprodukce dokladu, výměna fotografie, výměna strany, úprava osobních údajů, změny, nebo padělání razítek, či víz atd.“¹¹⁸ Nejčastěji se jedná o OP, CD a povolení k pobytu atd. Pro zajímavost můžeme uvést, že „k odhalení padělků je policií využíván tzv. Schengen bus, který je vybavený několika přístroji. Nejdůležitějším je tzv. videospektrální komparátor (několik druhů osvětlení), který slouží pro zkoumání dokumentů, dokladů padělků. Využívá se hlavně na hranicích, ale i při běžných kontrolách ve vnitrozemí.“¹¹⁹

¹¹⁶ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 40/2009 Sb. verze 40. Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 11/2009, § 131. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>

¹¹⁷ PORADA, V. a kolektiv. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s 163

¹¹⁸ PRADO často kladené otázky. *Consilium.europa.eu* [online]. 18. 01. 2023. [cit. 2023–01–19]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/prado/cs/prado-faq.html>>

¹¹⁹ Události v regionech. In: *iVysílání* [online]. 19. 05. 2017. [cit. 2023–01–19]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/217411000140519/>>

7.3 Skupiny organizovaného zločinu

„Skupiny organizovaného zločinu provozují řadu činností za účelem maximálního zisku. Mezi ně patří zejména výroba, pašování a distribuce drog, krádeže aut, organizování nelegální migrace, vydírání a vybírání poplatků „za ochranu“, padělání CD a podobných nosičů, nelegální výroba a pašování alkoholu, nebo cigaret, krádeže uměleckých předmětů, mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami a řada dalších. Kromě toho provozují řadu činností, které mají zabezpečovací charakter. Bud slouží k obstarávání, či zabezpečování finančních prostředků, sem patří například bankovní podvody, bankovní loupeže, vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení, krádeže vloupáním (do bytů, chat, obchodů, skladů), praní špinavých peněz, překupnictví odcizených předmětů, většinou i hazardní hry, nebo k zajištění provozu, například padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí, zakládání podvodných a fiktivních firem, celní podvody. Mezi podpůrné činnosti patří i ty, jejichž funkcí je paralyzování kontrolních mechanismů společnosti, jako je kompromitování a diskreditace veřejných činitelů, potlačování a porušování zákonného průběhu trestního řízení, zastrasování svědků, případně zorganizování útěku pachatele. Organizované zločinecké skupiny škodí veřejnému i soukromému sektoru, do určité míry mohou bezprostředně ohrožovat i bezpečnost občanů.“¹²⁰

Jedná se především o registrovanou kriminalitu, která je zjevná a která byla obětí či jinou osobou oznámena policii a ta ji následně zaevidovala. Zároveň je uvedena ve statistikách příslušných oficiálních institucí. Její objasněnost, u kterých byl policií odhalen pachatel, či pachatelé bez ohledu na to, zda byl poté trestně stíhán.

7.4 Spáchání trestných činů (§ 348) od roku 2019 do roku 2021 dle statistik

V roce 2019 bylo registrováno celkem 5 260 případů § 348 trestního zákoníku s objasněností v počtu 4 285 případů celkem. Nejvíce jich bylo evidováno v prosinci (783) a objasněno 657 (o 126 méně) a nejméně v lednu kdy jich bylo 56 a objasněnost byla o 13 méně (43). Jak je z toho patrné, mají během roku vzestupnou tendenci a škody se podle statistik vyšplhaly až na 3 992 000 korun a jen v prosinci to

¹²⁰ CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky. Praha: Kufir, s. r. o., 2010. s. 40 – 46

bylo 367 000 Kč.¹²¹ Z počtu registrovaný případů v tomto roce bylo objasněno zhruba 44 %. (viz příloha VI.)

Rok 2020 se oproti předchozímu vyznačoval především propuknutí covidu 19 v březnu.¹²² Z tohoto důvodu byla vládou vydávána různá restriktivní opatření a omezení. Zároveň se tato situace začala špatně odrážet v ekonomice státu. I přes veškerá opatření a omezení bylo registrováno celkem 3 491 případů § 348 trestního zákoníku, s objasněností v počtu 2 696 případů celkem. V březnu to bylo celkem 184 registrovaných případů. Nejvíce jich bylo evidováno v prosinci (497) a objasněno 406 (o 91 méně) a nejméně v lednu kdy jich bylo 61 tj. o 5 více než v roce 2019 a objasněnost byla o 24 méně (37). Jak je z toho patrné mají během roku vzestupnou tendenci a škody se podle statistik vyšplhaly na 225 000 korun a jen v prosinci to bylo 42 000 Kč, tzn. o 325 000 korun méně, nežli v prosinci roku 2019.¹²³ Oproti předchozímu roku lze vidět 1 % nárůst registrovaných případů, ale také 15 % snížení v prosinci, oproti předchozímu roku 2019. Toto snižování začalo v březnu a postupně pokračovalo do konce roku, a to i přesto, že na začátku roku jich bylo více, nežli loňský rok. Z počtu registrovaný případů v tomto roce bylo objasněno zhruba 29 %, tj. o 15 % méně nežli v předchozím roce. (viz příloha VII.)

Rok 2021 se vyznačoval, oproti předchozímu, mírným rozvolňováním covidových opatření.¹²⁴ Bylo registrováno celkem 3 271 případů § 348 trestního zákoníku, s objasněností 2 744 případů celkem. Nejvíce jich bylo evidováno v prosinci (515) a objasněno 447 (o 68 méně) a nejméně v lednu, kdy jich bylo 40, tj. o 21 méně, než v roce 2020 a o 16 méně, než v roce 2019. Objasněno bylo o 13 méně (27). V roce 2019 byla objasněnost o 16 vyšší a o 10 v roce 2020, oproti roku 2021. Jak je z toho patrné, mají během roku vzestupnou tendenci a škody se podle statistik vyšplhaly až na 4 501 000 korun a jen v prosinci to bylo 72 000 korun, tzn. o 30 000 korun více, nežli v prosinci roku 2020 (viz příloha VIII.). Ačkoli má vzestupnou tendenci během roku, jako předešlé dva roky, je tu značný rozdíl, neboť je ze všech nejmenší. V počtu na začátku roku a na konci roku je zase vyšší, než předešlý rok, ale

¹²¹ *Statistické přehledy kriminality za rok 2019* [online]. [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx> >

¹²² VOJÁČEK, L. *Rok 2020: V zajetí pandemie, rekordních požárů nebo amerických prezidentských voleb* [online]. Praha: E15, 30. 12. 2020 [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.e15.cz/zahranicni/rok-2020-v-zajeti-pandemie-rekordnich-pozaru-nebo-americky-ch-prezidentskych-voleb-1376604> >

¹²³ *Statistické přehledy kriminality za rok 2020* [online]. [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx> >

¹²⁴ MÜHLFEIT, F. *Rok 2021 v obrazech: tornádo, olympiáda, volby. Největší události po měsících* [online]. Praha: E15, 1. 1. 2022 [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.e15.cz/domaci/rok-2021-v-obrazech-tornado-olympiada-volby-nejvetisi-udalosti-po-mesicich-1386003> >

menší, než v roce 2019. Toto rapidní zvyšování začalo v srpnu, kdy jejich počet přesáhl registrované případy v roce 2020. V případě škod jde spíše o sestupnou tendenci.¹²⁵ Oproti předchozímu roku lze vidět 2 % snížení registrovaných případů, ale také 1 % nárůst v prosinci, oproti předchozímu roku 2020. Naproti tomu, když porovnáme rok 2019 a 2021, lze vidět 1 % snížení registrovaných případů, ale také 14 % snížení v prosinci 2021, oproti roku 2019. Z počtu registrovaných případů v tomto roce bylo objasněno zhruba 27 %, tj. o 2 % méně, nežli v předchozím roce a o 17 % méně, nežli v roce 2019.

7.5 Příklady z praxe

Přesuneme-li se do trochu konkrétnějších případů, můžeme zmínit Tábořsko v Jihočeském kraji, kde v tomto roce “specialisté z cizinecké policie prováděli kontrolu na pracovišti a na ubytovně se zaznamenaným pohybem cizinců. U pěti osob shledali problémy s legalizací pracovního poměru, tři pracovali bez řádného povolení a neměli v cestovních pasech vylepená víza a byli s nimi zahájeny úkony k vyhoštění. Zbylí dva předložili doklady totožnosti, které po důkladné kontrole nesly znaky padělků, což se potvrdilo i po podrobnějším zkoumání za pomoci elektronických zařízení a lustrací v centrální evidenci Schengenského informačního systému. Tito dva byli převezeni do záchytného zařízení pro cizince a obviněni pro podezření z přečinu padělání a pozměňování veřejné listiny.”¹²⁶

Za rok 2019 můžeme uvést jako příklad obvinění 30 lidí, kteří jako organizovaná zločinecká skupina padělali osobní doklady atd. Jednalo se o „gang, který na Slovensku obstarával padělky dokladů a dalších veřejných listin, vedených na existující, i neexistující slovenské a chorvatské občany. Proto vznikl společný vyšetřovací tým z Česka a Slovenska. Skupina padělatelů, s použitím falešných dokladů zapisovala do statutárních orgánů řady firem fiktivní lidi. Měnili také dispoziční práva k bankovním účtům firem. „To vše za účelem zastření faktického ovládnutí těchto právnických osob a zakrytí rozsáhlé daňové trestné činnosti,“ Gang údajně vystavil fiktivní faktury za odběr zboží v celkové hodnotě přes tři miliardy korun. Legalizoval tak původ tzv. černého zboží následně prodávaného v tržnicích a v kamenných obchodech. Proti padělatelům i pachatelům daňové trestné činnosti zasahovali kriminalisté souběžně. Do

¹²⁵ *Statistické přehledy kriminality za rok 2021* [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx> >

¹²⁶ BAJCURA, M. *Padělání dokladů* [online]. 15. 9. 2021 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/padelani-dokladu-7861.aspx> >

domovních prohlídek se na několika desítkách míst ČR zapojily téměř tři stovky policistů. Další dvě prohlídky se uskutečnily na Slovensku. Jako výnos z trestné činnosti zatím policisté zajistili přes deset milionů korun.“¹²⁷

Za rok 2020 můžeme jako příklad uvést Strakonice v Jihočeském kraji, kde „muž z veřejně dostupných zdrojů vytvořil padělek listiny, kterou poté dokladoval na stavebním a živnostenském úřadě, kdy chtěl pro svou potřebu zajistit vynětí půdy ze zemědělského fondu.“¹²⁸

Pokud bychom mluvili o současnosti (rok 2023), můžeme zmínit Český Krumlov v Jihočeském kraji, kde “na obvodní oddělení se dostavil občan cizí státní příslušnosti (roč. 1992), který se domníval, že je po něm vyhlášeno pátrání. Místní policisté se lustrací přesvědčili, že po něm nikdo nepátrá, ale při ztotožnění u něj viděli dva občanské průkazy, kdy jeden byl zmíněného občana a druhý někoho jiného, nikoli však ze země odkud pochází. Prvotním výsledkem zjistili, že se zřejmě jedná o padělky dokladů“¹²⁹ a předali ho cizinecké policii.

¹²⁷ ČTK. *Policie obvinila 30 lidí kvůli padělání dokladů a kráčení daní*. [online]. Praha: Advokátní online deník, 8. 10. 2019 [cit. 2023–01–26]. Dostupné z WWW: < <https://advokatnidenik.cz/2019/10/08/policie-obvinila-30-lidi-kvuli-padelani-dokladu-a-kraceni-dani/> >

¹²⁸ BAJCURA, M. *Padělání dokladů* [online]. 16. 6. 2020 [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/padelani-dokladu-454388.aspx> >

¹²⁹ BAJCURA, M. *Padělání dokladů* [online]. 18. 1. 2023 [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/padelani-dokladu-562392.aspx> >

Závěr

V této bakalářské práci je popsán stručný vývoj dokladů, od 20. stol., přes období okupace, 2. světovou válku, sametovou revoluci a Evropskou unii se zaměřením na občanský průkaz, cestovní průkaz a řidičský průkaz, až po současnou podobu a jejich význam a změny během let jejich vývoje, i různě se měnící některé detaily, změny velikosti, či v údajích na ně vypsáných a v legislativě na ně navazující a zároveň reagující na určité historické aspekty, spolu s jistími prvky.

Během let se u nás používalo hned několik typů dokladů, které se vyvíjely bok po boku spolu s dobou. V České republice s ohledem na politické poměry se nejvíce zapisovalo do občanského průkazu v roce 1948. V tomto období bylo v občanském průkazu uvedeno také osvědčení o sňatku, zbrojní průkaz apod. Nejméně jich pak je od roku 2012, kdy se některé povinné údaje mění v nepovinné a další během následujícího vývoje. Během let se k občanskému průkazu přidal i bezkontaktní čip, jak pro bezpečnostní účely, tak i pro rozšíření služeb veřejné správy a jeho užití jako ne například certifikát pro elektronický podpis se soukromým klíčem, biometrická data držitele v několika vrstvách podle stupně utajení atd. V roce 2021 se tento doklad standartizoval do jedné podoby ve všech členských státech Evropské unie, které začaly postupně nahrazovat ty předešlé.

Cestovní doklady existují v několika druzích. V současné době se vydávají i s elektronickým bezkontaktním čipem nejen jako takové zvýšení bezpečnosti těchto dokladů, v návaznosti na události 11. září 2001, ke kterým došlo v USA, ale také zde jsou vložena biometrická data spolu s otisky prstů v několika vrstvách. V obsahu si nezádá s občanským průkazem a lze ho rovněž použít pro prokázání totožnosti. Jediným rozdílem mezi těmito doklady je rozsah ochranných prvků, kterých je u tohoto dokladu daleko více oproti občanskému průkazu, nepočítaje jeho skladbu z knížky a PVC destičky.

Řidičský průkaz měl během doby svého vývoje řadu podob, tak jako předešlé doklady. Z hlediska obsahu se příliš neměnil, pouze ve způsobu záznamu a poté už jen základní údaje a vyznačení příslušné skupiny vozidel, pro kterou má držitel oprávnění. Toto oprávnění lze rozšířit o další skupiny vozidel, v závislosti na věku a absolvovaných zkouškách. Ochranné prvky tohoto dokladu jsou v podobné míře u občanského průkazu v závislosti na měnící se legislativě.

Je zde také ochrana dat, která se týká především současnosti, vzhledem ke stále se rozvíjející a postupující digitalizaci, která souvisí s rozvojem doby, a ještě častějším hackerským útokům, či krádežím identity. Všechny tyto zmíněné doklady jsou také evidovány ve svých příslušných evidencích a systémech. OP v evidenci občanských průkazů, kde je každý přístup zaznamenán a přístup k těmto údajům je regulován příslušným zákonem. U cestovních dokladů se jedná o evidenci cestovních dokladů jejímž správcem je ministerstvo, kde se nacházejí veškeré údaje o držiteli, omezení, či zákazy apod. Přístup k těmto údajům mají aktuální držitelé cestovních dokladů a v případě poskytování výpisů z evidence, se vedou záznamy jako u občanských průkazů. „Pro správnou funkci protokolu rozšířeného řízení přístupu, zřídí každá země speciální certifikační autoritu CVCA, která bude vydáváním certifikátů určovat, které jiné země budou mít přístup k otiskům prstů z pasů dané země.“¹³⁰ U řidičských průkazů se jedná o registr řidičů, který je informačním systémem veřejné správy, kde správcem je obecní úřad obce s rozšířenou působností¹³¹ a centrální registr řidičů, který je rovněž informačním systémem veřejné správy, kde je správcem ministerstvo a zpracovávají se zde údaje předané správcem registru řidičů. Přístup k těmto údajům se řídí příslušným zákonem, či právním předpisem.

Vše v návaznosti na obecnou míru zneužití dokladů, jako takových, v úseku let 2019–2021, během nichž se registrovaná kriminalita, v rámci padělání a pozměňování veřejné listiny, různě měnila. Zcela nejnižší případy lze zaznamenat v roce 2021, kde postupně vzrůstala od srpna toho roku, kdy jejich počet přesáhl registrované případy v roce 2020. To lze přičíst k postupnému rozvolňování covidových opatření a omezení a také k nahromaděné energii, která se během této doby držela pod pokličkou. Je to vidět i na roku 2022, který se více méně nachází mezi roky 2019 a 2020¹³², jak se vše pomalu vrací do původních kolejí.

¹³⁰ ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2023–01–16]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. s. 69 – 70. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/> >

¹³¹ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 361/2000 Sb. verze 55. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 98/2000, § 119 – § 121. Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361> >

¹³² *Statistické přehledy kriminality za rok 2022* [online]. [cit. 2023–01–26]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx> >

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. EMMERT, F. *Sametová revoluce: kronika pádu komunismu 1989*. Brno: Computer Press, 2009. 72 s. ISBN 978-80-251-2301-0.
2. CHAJDA, R. *Velká kniha automobilů*. Brno: Edika, 2020. 232 s. ISBN 978-80-266-1540-8.
3. JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 844 s. ISBN 978-80-7400-484-1.
4. KINDL, M., KRAMÁŘ, K., RAJCHL, J., TELECKÝ, D. *Základy správního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 304 s. ISBN 80-7380-011-X.
5. LIDICKÝ, V., ŠVARCOVÁ, I., BUDIŠ, P., LOEBL, Z., PROCHÁZKOVÁ, B. *EGovernment bezpečně*. Praha: Grada, 2008. 145 s. ISBN 978-80-247-2462-1.
6. MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2. vyd. Praha: Linde, 1999. 572 s. ISBN 80-7201-167-7.
7. MATES, P. *Ochrana soukromí ve správním právu*. Praha: Linde, 2006. 313 s. ISBN 80-7201-589-3.
8. MATYÁŠ, V., KRHOVJÁK, J. a kolektiv. *Autorizace elektronických transakcí a autorizace dat i uživatelů*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 127 s. ISBN 978-80-210-4556-9.
9. PACNER, K. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: BRÁNA, 2012. 720 s. ISBN 978-80-7243-597-5.
10. PAVLÍČEK, V. *Ústavní právo a státověda II. díl, Ústavní právo České republiky, část I*. 2. vyd. Praha: Linde, 2008. 797 s. ISBN 978-80-7201-694-5.
11. PRŮCHA, P. *Základní pojmy a instituty správního práva. Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, řada teoretická, svazek 215*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 410 s. ISBN 80-210-2002-4.
12. PORADA, V. a kolektiv. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 309 s. ISBN 978-80-7380-038-3.
13. RAK, R., VAŠEK, M., ZDENĚK, Ř. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada Publishing, a.s., Profesionál, 2008. 631 s. ISBN 978-80-247-2365-5.

14. ŘÍHA, Z. *Právní úprava elektronických identifikačních průkazů a cestovních dokladů v ČR*. [online] Brno, 2013. [cit. 2022-07-08]. Diplomová práce. Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Katedry Finančního práva a národního hospodářství. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D. 88 s. Dostupné z WWW: < <https://is.muni.cz/th/xr5zc/>>
15. SLÁDEČEK, V., POUPEROVÁ, O. a kolektiv. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2 vyd. Praha: Leges, 2014. 496 s. ISBN 978-80-87576-48-9.
16. *Svět a sametová revoluce*. Praha: ČTK – Mezinárodní redakce, 1990. 63 s.
17. TAYLOR, A. J. P. *Poslední století Habsburské monarchie: Rakousko a Rakousko-Uhersko v letech 1809–1918*. Brno: Barrister & Principal, 1998. 372 s. ISBN 80-85947-26-9.
18. CEJP, M. *Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky*. Praha: Kufr, s. r. o., 2010. 104 s. ISBN 978-80-7338-105-9.

Elektronické zdroje

1. Aktuální informace k cestování do zahraničí. *Policie.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/sluzba-cizinecke-policie-informace-aktualni-informace-k-cestovani-do-zahranici.aspx>>
2. BAJCURA, M. *Padělání dokladů* [online]. 15. 9. 2021 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/padelani-dokladu-7861.aspx>>
3. BAJCURA, M. *Padělání dokladů* [online]. 16. 6. 2020 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/padelani-dokladu-454388.aspx>>
4. BAJCURA, M. *Padělání dokladů* [online]. 18. 1. 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/padelani-dokladu-562392.aspx> >
5. Cestovní doklady. *Mvcr.cz* © 2022 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady642319.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>>
6. Cestujeme po EU. *Mvz.cz* [online]. [cit. 2022-11-24]. Dostupné z WWW: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/historie_a_soucasnost_eu/index.html>
7. *Co je eGovernment* [online]. © 2023 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>>

8. ČTK. *Policie obvinila 30 lidí kvůli padělání dokladů a kráčení daní*. [online]. Praha: Advokátní online deník, 8. 10. 2019 [cit. 2023–01–26]. Dostupné z WWW: <<https://advokatnidenik.cz/2019/10/08/policie-obvinila-30-lidi-kvuli-padelani-dokladu-a-kraceni-dani/>>
9. Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Občanský průkaz vzor 48. *Scanzen.cz* [online] [cit. 2023–02–26]. Dostupné z WWW:<https://www.scanzen.cz/dobove-dokumenty/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_48.pdf>
10. Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Cestovní pas 1923. *Scanzen.cz* [online]. [cit. 2023–02–26]. Dostupné z WWW:<[https://www.scanzen.cz/dobove-dokumenty/prukazy/Cestovni_pas_\(1923\).pdf](https://www.scanzen.cz/dobove-dokumenty/prukazy/Cestovni_pas_(1923).pdf)>
11. Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Řidičský průkaz (1963) p2. *Scanzen.cz* [online]. [cit. 2023–02–26]. Dostupné z WWW:<[https://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_\(1963\)_p2.jpg](https://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_(1963)_p2.jpg)>
12. Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Řidičský průkaz (1963) p3. *Scanzen.cz* [online]. [cit. 2023–02–26]. Dostupné z WWW: <[https://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_\(1963\)_p3.jpg](https://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_(1963)_p3.jpg)>
13. eObčanka. *Mvcr.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21730551&doctype=ART>>
14. eObčanka. *Identitaobcana.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW:<<https://info.identitaobcana.cz/eop/>>
15. ePodání. *Mdcr.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023–01–08]. Dostupné z WWW: <<https://www.mdcr.cz/digitalizace/e-podani>>
16. 18x o eObčance a portálu veřejné správy. *Egovernment.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: <<https://www.egovernment.cz/inpage/elektronicky-obcansky-prukaz/>>
17. Historie a současnost EU. *Mzv.cz* [online]. [cit. 2022–11–24]. Dostupné z WWW: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/historie_a_soucasnost_eu/index.html>
18. KREJČÍ, H. Bezpečnostní aspekty vydávaných osobních dokladů a metody jejich kontrol v podmínkách ČR. [online]. Brno, 2021 [cit. 2022–17–12]. Bakalářská práce. AMBIS vysoké školy, a. s. v Brně. Katedry bezpečnosti a práva. Vedoucí práce PhDr. Miroslav Hanák. 79 str. Dostupné z WWW: <<https://is.ambis.cz/th/qt1>>

dh/BP_Bezpecnostni_aspekty_vydavani_osobnich_dokladu_a_metody_jejich_kontrol_v_podminkach_CR.pdf>

19. Leták – poučení pro držitele občanského průkazu. *Mvcr.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–07]. Dostupné z WWW: <file:///C:/Users/OEM/Downloads/LETAK_-_Pouceni_pro_drzitele_obcanskeho_prukazu%20(1).pdf>
20. MALÍKOVÁ, J. *Vláda schválila novelu zákona o občanských průkazech*. Zpravodajství MV ČR [online]. Informační servis. [cit. 2022–11–11]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-obcanskych-prukazech-570989.aspx>>
21. MÜHLFEIT, F. *Rok 2021 v obrazech: tornádo, olympiáda, volby. Největší události po měsících* [online]. Praha:E15, 1. 1. 2022 [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: <<https://www.e15.cz/domaci/rok-2021-v-obrazech-tornado-olympiada-volby-nejvetsi-udalosti-po-mesicich-1386003>>
22. NĚMEC, V. *60. léta v Československu, Pražské jaro 1968*. In *dejepis.com* [online]. © 1997–2022 [cit. 2022–07–13]. Dostupné z WWW: <<https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>>
23. Poučení pro držitele e-pasu. *Mvcr.cz* [online]. © 2022 [cit. 2022–12–26]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/osobnidoklady642319.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>
24. PRADO často kladené otázky. *Consilium.europa.eu* [online]. 18. 01. 2023. [cit. 2023–01–19]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/prado/cs/prado-faq.html>>
25. RUSSOVÁ, A. *Řidičské průkazy letos slaví 130 let existence*. [online]. Praha: Garáž, 2018 [cit. 2022–09–28]. Dostupné z WWW:<<https://www.garaz.cz/clanek/ridicke-prukazy-letos-slavi-130-let-existence-21000666>>
26. Skupiny a podskupiny řidičských oprávnění. *Bezpecnecesty.cz* [online]. © 2014–2022 [cit. 2022–09–27]. Dostupné z WWW:<<https://www.bezpecnecesty.cz/cz/bezpecna-jizda-v-aute/pravidla-silnicniho-provozu/skupiny-a-podskupiny-ridickykh-opravneni>>
27. Silniční doprava – právní předpisy. *Mdcr.cz* [online]. © 2022 Ministerstvo dopravy ČR [2022–10–25]. Dostupné z WWW: <[https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Legislativa-silnicni-doprava-\(1\)/Silnicni-doprava-pravni-predpisy](https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Legislativa-silnicni-doprava-(1)/Silnicni-doprava-pravni-predpisy)>

28. *Statistické přehledy kriminality za rok 2019* [online]. [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW:<<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>
29. *Statistické přehledy kriminality za rok 2020* [online]. [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>>
30. *Statistické přehledy kriminality za rok 2021* [online]. [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>>
31. *Statistické přehledy kriminality za rok 2022* [online]. [cit. 2023–01–26]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>>
32. Šírek, J. Prohlášení o ochraně osobních údajů. [online]. Kojetín 2019, [cit. 2023–01–17]. Dostupné z WWW:< <http://www.autoskolasirek.cz/ochrana-osobnich-udaju.html>>
33. TESÁŘÍK, B. *Historie řidičských průkazů* [online]. Praha: Český dialog, 2015 [cit. 2022–10–05]. Dostupné z WWW: <<https://www.cesky-dialog.net/clanek/6919-historie-ridicky-prukazu/>>
34. Události v regionech. In: *iVysílání* [online]. 19. 05. 2017. [cit. 2023–01–19]. Dostupné z WWW: < <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/217411000140519/>>
35. UHLÍŘ, A. *Počátky povinných občanských průkazů v českých zemích*. [online]. Britské listy, 22. 6. 2010 [cit. 2022–07–13]. Dostupné z WWW: <<https://legacy.blisty.cz/art/53204.html>>
36. VOJÁČEK, L. *Rok 2020: V zajetí pandemie, rekordních požárů nebo amerických prezidentských voleb* [online]. Praha: E15, 30. 12. 2020 [cit. 2023–01–23]. Dostupné z WWW:<<https://www.e15.cz/zahranicni/rok-2020-v-zajeti-pandemie-rekordnich-pozaru-nebo-americkyh-prezidentskyh-voleb-1376604>>
37. Vyprávěj. Do provozu byl uveden první úsek dálnice D1 – z Prahy do Mirošovic. Ceskatelevize.cz [online]. © 1996–2021 [cit. 2022–10–25]. Dostupné z WWW:<<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10195164142-vypravej/bonus/7006/>>

38. *Vzory platných OP bez SCU, OP vydávaný v letech 1948–1953. Breclav.eu* [online]. 2022 [cit. 2022–06–29].
Dostupné z WWW:< https://breclav.eu/file/20371_2_1/>
39. ŽIDUV, E. *Rok 1939 na našich silnicích* [online]. Praha: Centrum služeb pro silniční dopravu, 2019 [cit. 2022–10–06]. Dostupné z WWW:
<<https://www.cspds.cz/835-rok-1939-na-nasich-silnicich>>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 269/2021 Sb. Občanských průkazech. In *Sbírka zákonů, České republiky*. 2021, částka 117, s. 2778–2816. Dostupné z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb0117-2021.pdf>>. ISSN 1211-1244.
2. Nařízení vlády Československé republiky č. 481/1919 Sb. Ze dne 8. srpna 1919, kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace. In: *ASPI. Wolters Kluwer ČR*. Dostupné z WWW:<<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/1382/158/2/na-rizeni-c-481-1919-sb-kterym-se-zavadeji-vseobecne-obcanske-legitimace>>
3. ČESKO. Zákon č. 198/19148 Sb. O občanských průkazech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1948, částka 70, s. 1357–1372. Dostupné z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb70-48.pdf>>.
4. ČESKO. Zákon č. 328/1999 Sb. O občanských průkazech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 107, s. 7450–7472. Dostupné z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb107-99.pdf>>.
5. ČESKO. Zákon č. 320/2002 Sb. O občanských průkazech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 117, s. 6810–6904. Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/sb117-02.pdf>>. ISSN 1211-1244
6. Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2019/1157 ze dne 20. června 2019, o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanů Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pobytu. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z WWW:
<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1157&from=EN>>
7. Nařízení rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy. In: *ESIPA*. Dostupné z WWW:<<https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=02004R2252-20090626>>

8. Směrnice evropského parlamentu a rady 2006/126/ES ze dne 20. prosince 2006, o řídičských průkazech (přepřacované znění). In: *ESIPA*. Dostupné z WWW:<<https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32006L0126>>
9. Poslanecká sněmovna ČR. Zákon č. 37/1918 Sb., O prozatímní ústavě 1918. In *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z WWW:<https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1918.html>
10. Poslanecká sněmovna ČR. Základní listina práv a svobod. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z WWW:<<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>
11. Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech. Ze dne 29. března 1928. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer ČR. [cit. 2022-07-28]. Dostupné z WWW:<<https://www.aspi.cz/lawText/1/4578/1/2/zakon-c-55-1928-sb-o-cestovnich-pasech>>
12. ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.40/2009 Sb., verze 40. Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 11/2009. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>
13. ZÁKONY PRO LIDI. Nařízení vlády č. 61/1953 Sb., verze 1. Zákon o občanských průkazech. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 36/1953. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-61>>
14. ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 75/1957 Sb., verze 1, Zákon o občanských průkazech. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 35/1957. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1957-75/zneni-19580301#p14-1>>
15. ZÁKONY PRO LIDI. Vyhláška č. 207/2001 Sb., verze 24. Vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 77/2001. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-207>>
16. ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.361/2000 Sb., verze 55. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 98/2000. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>>
17. ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.329/1999 Sb., verze 31. Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve

znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 107/1999. Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>>

19. ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č.110/2019 Sb., verze 1. Zákon o zpracování osobních údajů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 47/2019 Dostupné z WWW:< https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110/zneni-20190424#p67_p67-1-1>

Seznam zkratek

OP – Občanský průkaz

KSČ – Komunistická strana Československa

ČSSR – Československá socialistická republika

SNB – Sbor národní bezpečnosti

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

CP – Cestovní pas

CD – Cestovní doklad

ČSR – Československo

LZPS – Listina základních práv a svobod

ČSFR – Česká a Slovenská Federativní republika

MVCR – Ministerstvo vnitra České republiky

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

SČÚ – Strojově čitelné údaje

ŘP – Řidičský průkaz

ISVS – Informační systém veřejné správy

ROB – Registr obyvatel

CDBP – Cestovní doklady s biometrickými prvky

ICAO – Mezinárodní organizace pro civilní letectví (International Civil Aviation Organization)

SČZ – Strojově čitelná zóna

Přílohy

PŘÍLOHA I. – Ukázka rodného listu¹³³

ČESKÁ REPUBLIKA

RODNÝ LIST

v knize narození matričního úřadu

okres

ve svazku roč. strana/list poř. č.

Místo narození	
Den, měsíc a rok narození	
Rodné číslo	
Pohlaví	
Jméno, popř. jména dítěte	
Příjmení dítěte	
Otec dítěte: jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení datum a místo narození, okres/stát rodné číslo	
Matka dítěte: jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení datum a místo narození, okres/stát rodné číslo	
Poznámka	

V

dne

.....
jméno, příjmení a podpis matrikáře

Číslo zářítovatelného tiskopisu: R 000000

PANTONE 385 U

¹³³ ZÁKONY PRO LIDI. Vyhláška č. 207/2001 Sb., verze 24. Vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 2001, částka 77/2001. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-207>>

PŘÍLOHA II. – Ukázka občanského průkazu z roku 1948 (oddíl II., část B, C)¹³⁴

<p>B. OSVĚDČENÍ O DATECH NAROZENÍ MANŽELA - MANŽELKY</p> <p>1. Příjmení, jméno (u žen též rodné příjmení): <i>Lochov Časlav</i></p> <p>2. Data narození: den <i>6.</i> měsíc <i>září</i> rok <i>1895</i></p> <p>místo: <i>Píseč</i></p> <p>správní okres: <i>Praha-západ</i></p> <p>Zapsal úřad: <i>Úřad m. Prahy, úřad m. Prahy, úřad m. Prahy, úřad m. Prahy</i></p> <p>dne <i>10. VIII. 50</i> Podpis <i>M. J.</i></p> <p>1. Příjmení, jméno (u žen též rodné příjmení):</p> <p>2. Data narození: den měsíc rok</p> <p>místo:</p> <p>správní okres:</p> <p>Zapsal úřad:</p> <p>dne Podpis</p> <p>9</p>	<p>C. OSVĚDČENÍ O DATECH NAROZENÍ DĚTI (mladších 15 let)</p> <p>Příjmení a jméno: Zapsal úřad:</p> <p>Den, měsíc, rok a místo (správní okres) narození: dne Podpis</p> <p>Příjmení a jméno: Zapsal úřad:</p> <p>Den, měsíc, rok a místo (správní okres) narození: dne Podpis</p> <p>Příjmení a jméno: Zapsal úřad:</p> <p>Den, měsíc, rok a místo (správní okres) narození: dne Podpis</p> <p>10</p>
--	---

¹³⁴Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Občanský průkaz vzor 48. *Scanzen.cz* [online]. [cit. 2023–02–26]. Dostupné z WWW: <https://www.scanzen.cz/dovbove-dokumenty/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_48.pdf>

PŘÍLOHA III. – Ukázka cestovního pasu z roku 1923¹³⁵

¹³⁵Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Cestovní pas 1923. Scanzen.cz [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z WWW:<[https://www.scanzen.cz/dovbove-dokumenty/prukazy/Cestovni_pas_\(1923\).pdf](https://www.scanzen.cz/dovbove-dokumenty/prukazy/Cestovni_pas_(1923).pdf)>

PŘÍLOHA IV. – Ukázka řidičského průkazu z roku 1963¹³⁶

EVID. ČÍSLO: *C 694238

Jméno: Jaroslav

Příjmení: Křenelka

Narozen dne: 6. 4. 1913

v: Sližany

Původní povolání: dělník

Bydliště: Gottwaldov Přiková 2723

okres: Gottwaldov kraj: Brno

¹³⁶Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Řidičský průkaz (1963) p2. *Scenzen.cz* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z WWW: <[https://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_\(1963\)_p2.jpg](https://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_(1963)_p2.jpg)>

PŘÍLOHA V. – Ukázka řidičského průkazu z roku 1963 (řidičské oprávnění)¹³⁷

Oprávnění řidiče	Složení zkoušek	Podpis náčelníka DI a razítko
I. třídy	dne protokol o zkouškách číslo	
II. třídy	dne protokol o zkouškách číslo	
III. třídy	dne protokol o zkouškách číslo	

¹³⁷Dobové dokumenty, Průkazy – legitimace, Řidičský průkaz (1963) p3. *Scanzen.cz* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z WWW: <[https://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_\(1963\)_p3.jpg](https://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_(1963)_p3.jpg)>

PŘÍLOHA VI.¹³⁸

TSK	REGISTROVÁNO	OBJASNĚNO (registrováno => z toho objasněno)						OBJASNĚ NO DODATEČ NĚ	OBJASNĚNO CELKEM					škoda celkem v tisících Kč
	POČET	POČET	tj. v % (objasněn ost)	spácháno mladistvý mi	spácháno dětmi*	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno cizinci		POČET	spácháno mladistvý mi	spácháno dětmi*	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno cizinci	
2019														
leden	56	30	53,6%	0	0	3	18	13	43	0	0	4	23	22
unor	140	86	61,4%	1	1	5	67	18	104	1	1	6	72	322
březen	220	150	68,2%	1	1	15	116	24	174	1	1	16	125	323
duben	309	222	71,8%	1	1	17	175	28	250	1	1	18	184	325
květen	356	257	72,2%	1	1	21	201	31	288	1	1	23	212	325
červen	409	297	72,6%	1	1	25	231	34	331	1	1	27	242	325
červenec	475	354	74,5%	1	1	36	261	36	390	1	1	39	273	409
srpen	546	403	73,8%	1	1	46	294	39	442	1	1	52	307	420
září	580	436	75,2%	1	1	49	311	40	476	1	1	55	325	422
říjen	649	489	75,4%	1	1	56	345	41	530	1	1	62	359	366
listopad	737	559	75,9%	2	2	63	383	41	600	2	2	69	397	366
prosinec	783	616	78,7%	2	2	70	429	41	657	2	2	76	443	367
celkem	5 260	3 899	-	13	13	406	2 831	386	4 285	13	13	447	2 962	3 992

¹³⁸ Statistické přehledy kriminality za rok 2019 [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW:<<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>

PŘÍLOHA VII.¹³⁹

TSK	REGISTROVÁNO		OBJASNĚNO (registrováno => z toho objasněno)					OBJASNĚ NO DODATEČ NĚ	OBJASNĚNO CELKEM					škoda celkem v tisících Kč
	POČET	POČET	tj. v % (objasněn ost)	spácháno mladistvý mi	spácháno dětmi*	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno cizinci		POČET	spácháno mladistvý mi	spácháno dětmi*	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno cizinci	
2020														
leden	61	29	47,5%	0	0	5	13	8	37	0	0	10	15	0
unor	142	87	61,3%	0	0	10	46	17	104	0	0	18	50	4
březen	184	108	58,7%	0	0	14	55	19	127	0	0	22	61	4
duben	199	119	59,8%	0	0	17	59	23	142	0	0	27	67	4
květen	233	149	64,0%	0	0	22	79	27	176	0	0	32	88	5
červen	273	185	67,8%	0	0	27	98	31	216	0	0	38	108	13
červenec	312	204	65,4%	0	0	30	108	32	236	0	0	42	119	13
srpen	344	228	66,3%	0	0	33	118	37	265	0	0	50	129	24
září	370	249	67,3%	0	0	35	131	38	287	0	0	52	143	37
říjen	421	291	69,1%	0	0	38	158	39	330	0	0	55	171	37
listopad	455	330	72,5%	1	1	47	176	40	370	1	1	64	189	42
prosinec	497	365	73,4%	1	1	50	204	41	406	1	1	68	218	42
celkem	3 491	2 344	-	2	2	328	1 245	352	2 696	2	2	478	1 358	225

¹³⁹ Statistické přehledy kriminality za rok 2020 [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx> >

PŘÍLOHA VIII.¹⁴⁰

TSK	REGISTROVÁNO	OBJASNĚNO (registrováno => z toho objasněno)						OBJASNĚ NO DODATEČ NĚ	OBJASNĚNO CELKEM					škoda celkem v tisících Kč
	POČET	POČET	tj. v % (objasněn ost)	spácháno mladistvý mi	spácháno dětmi*	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno cizinci		POČET	spácháno mladistvý mi	spácháno dětmi*	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno cizinci	
2021														
leden	40	20	50,0%	0	0	2	14	7	27	0	0	2	18	180
unor	77	49	63,6%	0	0	3	37	12	61	0	0	4	41	180
březen	111	74	66,7%	0	0	6	53	19	93	0	0	8	58	3 709
duben	157	108	68,8%	0	0	9	80	22	130	0	0	12	86	0
květen	197	133	67,5%	1	1	10	100	26	159	1	1	13	107	0
červen	246	169	68,7%	1	1	17	123	30	199	1	1	21	131	49
červenec	293	206	70,3%	1	1	23	144	31	237	1	1	28	152	49
srpen	345	251	72,8%	1	1	29	173	39	290	1	1	33	185	59
září	382	284	74,4%	1	1	33	196	41	325	1	1	37	208	59
říjen	430	319	74,2%	1	1	36	223	44	363	1	1	42	237	72
listopad	478	368	77,0%	1	1	44	253	45	413	1	1	50	267	72
prosinec	515	402	78,1%	2	2	46	274	45	447	2	2	52	288	72
celkem	3 271	2 383	-	9	9	258	1 670	361	2 744	9	9	302	1 778	4 501

¹⁴⁰ Statistické přehledy kriminality za rok 2021 [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z WWW: < <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx> >